

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Ústav speciálně pedagogických studií

Online primární prevence z pohledu žáků

Diplomová práce

Autor práce: Bc. Ondřej Filipi

Vedoucí práce: Mgr. Martin Dominik Polínek, Ph.D.

Olomouc 2022

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Olomouci dne

.....

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval svému vedoucímu diplomové práce Mgr. Martinovi Dominikovi Polínkovi, Ph.D., za odborné vedení, cenné rady a konzultace, které mi poskytoval. Dále bych chtěl poděkovat všem těm, kteří mi dodávali sílu, motivaci a podporovali mě při samotném psaní i přes to, že jsem tu pro ně v tu chvíli nemohl naplno být.

OBSAH	
ÚVOD.....	5
TEORETICKÁ ČÁST.....	6
1 PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ	7
1.1 Rizikové chování.....	8
1.2 Primární prevence rizikového chování.....	10
1.2.1 Zásady efektivní primární prevence rizikového chování.....	11
1.2.2 Cíle primární prevence.....	12
1.2.3 Druhy primární prevence	13
2 SYSTÉM ŠKOLSKÉ PRIMÁRNÍ PREVENCE	19
2.1 Školní poradenské pracoviště.....	19
2.1.1 Výchovný poradce	20
2.1.2 Školní metodik prevence	20
2.1.3 Školní psycholog.....	21
2.1.4 Školní speciální pedagog	22
2.1.5 Minimální preventivní program školy	23
2.2 Nestátní neziskové organizace	23
EMPIRICKÁ ČÁST	25
3 METODOLOGICKÁ VÝCHODISKA VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	26
3.1 Metodika online primární prevence	26
3.2 Výzkumné cíle a otázky výzkumného šetření.....	29
3.3 Design výzkumu.....	30
3.4 Limity výzkumného šetření.....	34
3.5 Metody sběru a analýzy dat.....	34
4 VÝSLEDKY VZEŠLÉ Z ANALÝZY A INTERPRETACE DAT.....	36
5 DISKUZE	56
5.1 Metodická doporučení.....	59
ZÁVĚR	62
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	64
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ	68
SEZNAM GRAFŮ	69
SEZNAM TABULEK.....	70
ANOTACE	71

ÚVOD

Hlavním důvodem, proč si autor pro diplomovou práci zvolil téma online primární prevence bylo, že se jedná o zatím neprobádanou oblast a online programy primární prevence byly novou zkušeností jak pro autora a tým lektorů Centra primární prevence P-centra Olomouc, tak i pro žáky, učitele a metodiky prevence, jež se buď zúčastnili či byli zapojeni do zmíněných online programů potažmo výzkumného šetření. Dalším důvodem bylo již zmíněné přímé zapojení autora do realizace online programů v roli lektora primární prevence.

Zaměření celé práce se v průběhu času měnilo, než se ustálilo v této konečné podobě. Zpočátku autor zamýšlel, že by zkoumal efektivitu online programů primární prevence a jejich dopad na žáky a do výzkumného šetření by zahrnul i třídní učitele a metodiky prevence a jejich pohled na danou problematiku. Nicméně po prvotní hrubé analýze dat se autor rozhodl být více konkrétnější a zaměřit se důkladně na danou oblast pouze z pohledu žáků.

Hlavním cílem práce, který se následně dělí na dílčí cíle, je popsat, jak žáci vnímají online programy primární prevence, které byly zaměřené na témata sociálních sítí, drog a závislosti na počítačových hrách. Autor si klade za cíl prozkoumat odbornou literaturu týkající se tohoto tématu a v praktické části práce vymežit výzkumné šetření s jeho výsledky a závěry. Účelem této práce je nahlédnout na online programy primární prevence z pohledu žáků, zjistit, jak žáci tyto programy vnímají, jak hodnotí lektory, online formu programu a jaké mají další potřeby spojené s online programy primární prevence. Na základě těchto poznatků následně autor navrhne metodická doporučení pro tvorbu dalších online programů.

Práce je rozdělena na dvě části, teoretickou část a praktickou část. Teoretická část je rozdělena do dvou kapitol, kdy první se zaměřuje na prevenci rizikového chování a v této oblasti autor popisuje rizikové chování, primární prevenci rizikového chování, zásady efektivní primární prevence, cíle a druhy primární prevence. Ve druhé kapitole autor popisuje systém školské primární prevence. Praktická část má tři kapitoly obsahující metodologická východiska, analýzu a interpretaci dat a diskuzi s možnostmi využití závěrů výzkumného šetření a metodickými doporučeními.

TEORETICKÁ ČÁST

Následující část se zabývá teoretickými východisky, jež jsou stěžejní pro výzkumné šetření a opírají se o odbornou literaturu. Jedná se o dvě kapitoly. První z nich vymezuje rizikové chování a dále se zaměřuje na primární prevenci rizikového chování, její druhy, cíle a zásady efektivní primární prevence. Druhá kapitola se zaměřuje na školskou primární prevenci rizikového chování a v této oblasti autor se autor zaměřuje na školská poradenská zařízení a státní neziskové organizace.

1 PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ

V této kapitole se autor věnuje vymezení pojmů prevence, rizikové chování a prevence rizikového chování. Dále autor popisuje primární prevenci rizikového chování a v rámci této oblasti se zaměřuje na zásady efektivní primární prevence, cíle primární prevence a druhy primární prevence. Účelem této kapitoly je seznámit čtenáře s pojmy, které se objevují v rámci výzkumného šetření (především primární prevence rizikového chování) a úzce souvisí s problematikou, kterou se autor v rámci výzkumného šetření zabývá.

„Slovo prevence je latinského původu a znamená opatření učiněná předem, včasnou obranu nebo ochranu.“ (Hejda, Duben, 2002, s. 128). Pedagogický slovník definuje pojem prevence jako *„soubor opatření zaměřených na předcházení nežádoucím jevům, zejména onemocnění, poškození, sociálně patologickým jevům“* (Průcha, Walterová, & Mareš, 2003, str. 178). Podobné vymezení můžeme také nalézt v Psychologickém slovníku (Hartl & Hartlová, 2015). V neposlední řadě zmiňuje autor definici dle Miovského, který prevenci definuje jako *„jakékoliv typy výchovných, vzdělávacích, zdravotních, sociálních či jiných intervencí směřujících k předcházení výskytu rizikového chování, zamezujících jeho další progresi, zmírňujících již existující formy a projevy rizikového chování nebo pomáhajících řešit jeho důsledky“* (Miovský, 2015, s.29).

Realizací prevence je povinná každá škola. Toto ustanovení vychází ze školského zákona, který zní: *„Školy a školská zařízení jsou při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb povinny přihlížet k základním fyziologickým potřebám dětí, žáků a studentů a vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku sociálně patologických jevů“* (zákon č. 561/2004 Sb., §29, odst. 1).

Programy školské prevence jsou koordinovány na dvou úrovních, a to na centrální a místní úrovni. Do centrální koordinace spadá Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky, Ministerstvo zdravotnictví a Republikový výbor pro prevenci kriminality. V rámci místní úrovně nalezneme Krajské metodické centrum, do kterého spadá: krajský protidrogový koordinátor, krajský školský koordinátor prevence, koordinátor prevence kriminality a koordinátor pro romské záležitosti. Následuje školský poradenský systém, jehož hlavní složkou je školní poradenské pracoviště, kam řadíme školního metodika prevence, výchovného poradce a případně školního psychologa či školního speciálního pedagoga. Posledními činiteli ve školském poradenském systému

jsou ředitel školy a třídní učitel. Všichni zmiňovaní, působící v klimatu školy, realizují na základní škole tzv. minimální preventivní program (Ciklová, 2016). Jednotlivé osoby ze školního prostředí působící v oblasti primární prevence budou zmíněni a detailně popsáni v dalších kapitolách.

Prevence rizikového chování není pouze školskou záležitostí, ale zabývá se jí řada oborů, kromě pedagogiky i psychologie, sociologie a zdravotnictví. Nelze určit jasnou hranici, kdy se jedná o školskou prevenci, kdy o zdravotnickou a co se již považuje za prevenci kriminality.

Dělení prevence na primární a sekundární je u nás zaznamenáno od 50. let 20. století. Terciální prevence se začala objevovat od 60. let 20. století (Nešpor, Csémy & Pernicová, 1999). Primární prevence se snaží především o předcházení vzniku rizikového chování (Miovský, 2015). Jakmile není možné využít běžné preventivní opatření, nastupuje sekundární či terciální prevence. Tento typ prevence je určen pro jedince, u nichž se již rizikové chování značně rozvinulo (např. drogová závislost, kriminalita či sexuální agrese). Sekundární a terciální prevence mají zabránit další recidivě a eliminovat co nejvíce rizik související s daným typem (či kombinací typů) rizikového chování a životním stylem jedince (Čech, 2012).

1.1 Rizikové chování

Pojem rizikové chování v sobě zahrnuje rozmanité formy chování, jež mají negativní dopady na zdraví, sociální nebo psychologické fungování člověka či ohrožují jeho sociální chování. Toto ohrožení může být reálné či předpokládané. Rizikové chování představuje kategorii různých typů chování, které se pohybuje na škále od extrémních projevů „běžného“ chování (např. provozování adrenalinových sportů) až po projevy chování na hranici patologie (např. abúzus návykových látek, sebevražedné pokusy). Lze zmínit i rizikové chování osob s jinou diagnostikovanou patologií (např. závislostní nebo sexuální chování u nemocných HIV). Širůčková (2012, s.128) mezi formy rizikového chování zařazuje:

- *rizikové zdravotní návyky (např. pití alkoholu, kouření, užívání drog, ale i nezdravé stravovací návyky, nedostatečná nebo nadměrná pohybová aktivita)*

- *sexuální chování (např. předčasné zahájení pohlavního života, promiskuita, nechráněný pohlavní styk, pohlavní styk s rizikovými partnery, předčasné mateřství a rodičovství)*
- *interpersonální agresivní chování (např. násilné chování, šikana, týrání, rasová nesnášenlivost a diskriminace některých skupin, extremismus)*
- *delikventní chování ve vztahu k hmotným majetkům (např. krádeže, vandalismus, sprejerství)*
- *hráčství (gambling)*
- *rizikové chování ve vztahu ke společenským institucím (např. problémové chování ve škole jako záškoláctví, neplnění školních povinností, předčasné ukončení vzdělání)*
- *rizikové sportovní aktivity (např. provozování adrenalinových a extrémních sportů)*

Širůčková (2012) dále rozvíjí a popisuje rizikové chování ve vztahu ke školským institucím a vlastnímu vzdělávání. Jako typické projevy lze uvést výukové selhávání, neplnění školních povinností, záškoláctví a předčasné ukončení školní docházky. Toto chování není, nahlíženo krátkodobé perspektivy, tolik znepokojující. Uvážíme-li však jeho dlouhodobé důsledky, jako je snížená uplatnitelnost na trhu práce, která sebou nese riziko rozvoje dalšího rizikového chování, můžeme odborný zájem o toto chování považovat za důvodný.

Aby prevence rizikového chování byla účinná, nemůžeme se spokojit pouze s popisem projevů a forem rizikového chování, ale je nutné zachytit jeho dynamiku skrze dominující motivaci. Autoři Kloep, Güney, Cok a Simsek (2009) klasifikují rizikové chování na základě jeho motivů a funkce do tří kategorií:

1. Nezodpovědné rizikové chování (irresponsible risk behaviour) slouží jako prostředek k dosažení jiného cíle, např. neužití kondomu při pohlavním styku. Člověk v dané situaci nevnímá možné negativní důsledky svého chování anebo není ochoten se vzdát aktuálního požitku, přestože dokáže realisticky zhodnotit míru rizika. Primárním cílem tedy není prožitek samotného rizika.
2. Publikem kontrolované riskující chování (audience-controlled risk-taking behaviour) je motivováno strachem ze ztráty sociální opory či touhou po ocenění a

přijetí ze strany důležitých osob (např. iniciační rituály pro přijetí vrstevnické skupiny).

3. Vzrušení vyhledávací chování (thrill seeking behaviour) jež vede touha po vyhledávání nových výzev a testování vlastních limitů. Příkladem může být provozování extrémních a adrenalinových sportů.

Na základě znalosti působení rizikových a protektivních faktorů, můžeme do značné míry předpovídat dispozici k rizikovému chování. Teorie problémového chování (Problem behavior theory, Jessor & al., 1991) člení faktory ovlivňující vznik rizikového chování do tří systémů:

- subjektivní percepce a hodnocení sociálního prostředí, zejména pak vnímání a hodnocení vztahů s druhými lidmi, modely chování u blízkých osob či vnímaná kontrola ze strany rodičů a přátel
- osobnostní charakteristiky, jako je například sebepojetí, hodnotová orientace a osobnostní rysy
- chování, které představuje přímé antecedenty vlastního problémového chování (např. nedostatky ve školní práci či aktivity s rizikovým chováním neslučitelné)

1.2 Primární prevence rizikového chování

V první kapitole zmínil autor dělení prevence na primární, sekundární a terciální. V rámci této práce se autor zaměřuje především na primární prevenci, a to z toho důvodu, že výzkumné šetření probíhalo na základě online programů primární prevence. Bližší charakteristiku a dělení primární prevence obsahuje následující kapitola.

Jednu z nejširších definicí primární prevence uvádí Kondáš (1998, s. 15): „*Úkolem primární prevence je zabezpečovat optimální podmínky tělesného a duševního zdraví a předcházet vzniku nepřiměřených projevů a poruch.*“ Primární prevence se zaměřuje na celkovou populaci a vytváří optimální podmínky pro vývoj jedinců.

Zásadní postavení v oblasti primární prevence sociálně patologických jevů má škola. Základní škola je povinná realizovat programy nebo jiné aktivity spojené či zahrnující primární prevenci. Podoba realizace primární prevence ve školním prostředí se ovšem často velmi liší. Některé školy využívají pro práci s primární prevencí a pro naplnění minimálního

preventivního plánu školy jejich vlastní zdroje. Může se jednat o školního metodika prevence či školního psychologa, kteří různou formou realizují primární prevenci ve třídách. Dále mají školy možnost využít různé externí neziskové organizace, které se zaměřují na programy primární prevence (Smutný, 2017, s. 19)

Podrobným popisem možností realizace primární prevence na základních školách se autor zaměří v další kapitole. Následuje podkapitola, ve které se autor zabývá dělením a popsáním druhů primární prevence.

1.2.1 Zásady efektivní primární prevence rizikového chování

V této podkapitole se autor zaměřuje na zásady efektivní primární prevence rizikového chování, které definuje Nešpor (1999) a dále se o nich zmiňuje Pavlas Martanová (2014). Tyto zásady jsou vytvořené pro protidrogové programy, nicméně je možné je shodně použít i pro program prevence rizikového chování.

- 1) Včasný začátek preventivních aktivit – Efektivita primární prevence ve vztahu k návykovým látkám se zvyšuje, pokud se preventivní aktivity uskuteční před tím, než se děti setkají s nelegální návykovou látkou. S aktivitami zaměřenými na drogovou prevence je dobré začít již v předškolním věku.
- 2) Programy jsou dlouhodobé a kontinuální – Dlouhodobost umožňuje poznání skupiny, zaměření se na skutečné potřeby a také vytvoření důvěry mezi cílovou skupinou a lektorem. Zásadním faktorem v této oblasti je také dobrá provázanost programů.
- 3) Práce v malých skupinách – Menší skupina umožňuje lektorovi navázání důvěrnějšího vztahu s žáky a následné vedení dialogu. Dále je možné uspořádání kruhového sezení, kdy je možná lepší interakce s žáky.
- 4) Aktivní účast cílové skupiny – V rámci programu je vhodné využívat takové formy práce, které jsou spojené s prožitkem a díky tomu vedou k lepšímu pochopení a zapamatování informací (prožitkové, výtvarné a pohybové techniky, rozbor jednotlivých aktivit a následná zpětná vazba).

- 5) Využití „KAB“ modelu (knowledge, attitudes, behaviour = znalosti, postoje, dovednosti) – Program se neorientuje pouze na úroveň informací, ale především na kvalitu postojů a změnu v chování. Jedná se tedy např. o posílení schopnosti žáků čelit tlaku užívání návykových látek zvýšeným sebevědomím, nácvikem asertivity a schopností odmítnout, zkvalitněním sociální komunikace a schopnosti řešit problémy a konflikty sociálně přijatelným způsobem.
- 6) Důraz na kontext programu – Program bere v úvahu specifika dané lokality, cílové skupiny či specifika konkrétní třídy.
- 7) Program nabízí pozitivní alternativy k rizikovému chování – Lektor předává žákům informace o zdravém životním stylu, dále se snaží podpořit sebevědomí žáků, rozvoj komunikace či vedení k zodpovědnosti.
- 8) Program reaguje na aktuální potřeby cílové skupiny – Lektor se snaží reagovat na aktuální dění, sleduje nové trendy a snaží se sledovat vývoj dané konkrétní skupiny a mít o ní informace.
- 9) Praktická a teoretická připravenost lektorů – Lektori by měli mít dostatečné vzdělání v oboru a zároveň chuť se dál rozvíjet a získávat nové informace a zkušenosti týkající se jejich oboru.

1.2.2 Cíle primární prevence

V této podkapitole se autor zabývá obecnými cíli primární prevence a také standarty kvality preventivních programů, jelikož i online programy primární prevence, na základě nichž bylo provedeno výzkumné šetření, se jimi řídily a na těchto cílech a standardech byly postaveny.

Na programy specifické primární prevence jsou v obecné rovině kladeny základní požadavky, které jsou podrobně zpracovány do podoby obecných a speciálních standardů (MŠMT, 2012).

- 1) *Program musí respektovat specifické problémy a potřeby své cílové skupiny a jeho součástí tedy musí být i způsob, jakým tyto informace poskytovatel získává.*
- 2) *Program musí být dostupný a musí respektovat základní práva jeho účastníků.*
- 3) *Součástí programu je zajištění základních organizačních, personálních, a ekonomických požadavků na poskytovatele preventivních programů.*

- 4) *Musí být jasně stanoveno, co vše je materiálně a technicky třeba zajistit, aby mohl být program realizován a bylo dosahováno co nejvyšší efektivity.*
- 5) *Program musí být součástí širšího systému preventivního působení (zajištěná návaznost) a součástí jeho realizace je zhodnocení jeho kvality, případně též efektivity.*

Hlavním cílem primární prevence je v maximální možné míře předcházet a současně redukovat míru rizik, jež jsou spojena s konkrétními projevy rizikového chování. Dále jsou definovány tři další úrovně obecných cílů specifické primární prevence (MŠMT, 2012):

- 1) *Pokud se u některých jedinců nedaří zabránit nástupu výraznějších projevů rizikového chování, je třeba usilovat o to, aby iniciace a rozvoj těchto forem byly oddáleny alespoň do co nejvyššího věku, a pokusit se minimalizovat rizika spojená s tímto jednáním jak z hlediska jedince, tak z hlediska společnosti.*
- 2) *Pokud se u některých jedinců nepodařilo zabránit nástupu výrazně rizikového chování, je třeba na ně i nadále působit a motivovat je k upuštění od této činnosti a podporovat je k návratu k životnímu stylu, který není spojen s takovým jednáním, a současně u nich minimalizovat rizika spojená s již existujícími projevy.*
- 3) *V případě rozvoje výrazně rizikového chování se snažíme zajistit adekvátními prostředky ochranu před dopady tohoto jednání a motivovat jedince k využití specializované pomoci v poradenské nebo léčebné oblasti.*

1.2.3 Druhy primární prevence

Primární prevenci dělíme na několik druhů. V této kapitole se autor zaměří na nespécifickou a specifickou primární prevenci. Specifická primární prevence se dále dělí na všeobecnou, selektivní a indikovanou primární prevenci.

Nespécifická primární prevence rizikového chování zahrnuje aktivity, které nejsou přímo vázány na projevy rizikového chování, ale napomáhají snižovat riziko jejich vzniku. Může se jednat o různé zájmové, volnočasové či sportovní aktivity, díky kterým děti

smysluplně naplňují svůj volný čas. MŠMT (2010) ve svých metodických dokumentech popisuje nspecifickou primární prevenci jako „*zájmové, sportovní a volnočasové aktivity a jiné programy, které vedou k dodržování určitých společenských pravidel, zdravého rozvoje osobnosti, k odpovědnosti za sebe a své jednání*“. Tento druh prevence si obecně klade za cíl podporovat žádoucí formy chování, aniž by kladl důraz na konkrétní riziko. Dále si zakládá na výchovných přístupech, které formují osobnost jedince – jeho zájmy, postoje, hodnoty apod. Důležitým znakem nspecifické primární prevence je ten, že není zaměřena na konkrétní riziko, ale naopak se snaží všeobecně a celkově pozitivně působit na žáky. (Bártík, Miovský, 2010)

Specifická primární prevence rizikového chování zahrnuje takové aktivity a programy, které jsou úzce zaměřeny na některou z konkrétních forem rizikového chování a které mají prokazatelně přímý a jasně vyjádřený vztah k určité konkrétní formě rizikového chování, dále u kterých je zřejmá časová a prostorová ohraničenost realizace (na ose: zmapování potřeb, plán programu a jeho příprava, provedení a zhodnocení programu a jeho návaznost) a konečně, jež jsou zacíleny na jasně ohraničenou a definovanou cílovou skupinu a s tím související zdůvodnění matchingu (MŠMT, 2012). Specifická primární prevence se zaměřuje na předcházení konkrétního rizika (může se jednat například o šikanu či závislost na drogách apod.) a je také charakteristická tím, že má komplexní charakter. Aby specifická primární prevence splnila svůj cíl, je důležité znát cílovou skupinu a podle ní volit adekvátní program. Programy by neměli být jednorázové a čím dříve se uskuteční, tím efektivnější budou (Ciklová, 2016).

Pro určení a popis cílových skupin pro jednotlivé programy specifické primární prevence byl vytvořen klasifikační systém cílových skupin, který popisují Pavlas Martanová (2014) a Miovský a Zapletalová (2010):

- 1) **podle věku:** Dělení podle věku rozlišuje cílovou skupinu osob do pěti skupin. Zároveň se zaměřuje na charakteristiky, jako je vzdělávání, zařazení do určité sociální skupiny, výskyt a projevy rizikového chování apod.
 - předškolní věk (3-6 let): v tomto věku je prevence zaměřena především na vytváření zdravých životních návyků a zdraví jako nejdůležitější hodnoty. Programy pro děti v předškolním věku řadíme do nspecifické primární prevence

- mladší školní věk (6-12 let): v tomto věku se prevence zaměřuje prohloubení dovedností, jak chránit své zdraví a dále na předávání informací o škodlivosti tabáku a dalších návykových látek
- starší školní věk (12-15 let): v tomto věku se prevence zaměřuje na rozvoj sociálních dovedností, zkvalitnění komunikace, na nenásilné zvládnání konfliktů, nácvik odmítání návykových látek, na tvorbu postojů na základě objektivních informací apod.
- mládež (15-18 let): v tomto věku se prevence zaměřuje především na podporu protirizikových postojů a norem, na pozitivní možnosti trávení volného času, seznámení s možnostmi řešení krizových situací (včetně možnosti, kam se obrátit v případě problému spojeného s výskytem rizikového chování, např. s užíváním návykových látek)
- mladí dospělí (18-26 let): v tomto věku je prevence zaměřena podobně, jako v předešlých obdobích, nicméně s větším důrazem na zodpovědná rozhodnutí a s více informacemi o právní odpovědnosti v dospělosti
- dospělá populace (nad 26 let): zde se prevence zaměřuje na podávání objektivních informací z oblasti drogové problematiky a odbourávání mýtů spojených s touto problematikou

2) podle náročnosti: Podle tohoto kritéria členíme cílovou skupinu podle zdravotní míry a míry sociální zátěže.

- Nezasazená populace, která je bez výrazné sociálně-zdravotní zátěže – určitý typ rizikového chování se zde buď prozatím neprojevil, nebo se projevuje pouze ojediněle.
- Nezasazená populace, která se projevuje výraznou sociálně-zdravotní zátěží.
- Zasažená populace bez projevů výrazné sociálně-zdravotní zátěže – rizikové chování se u této populace vyskytuje častěji.
- Zasažená populace s výraznými projevy sociálně-zdravotní zátěže.
- Zasažená populace s výraznou zdravotně-sociální zátěží a také s výrazným podílem aktuálních komplikujících faktorů nesouvisejících s daným typem rizikového chování.

- Zasažená populace u níž se výrazně projevuje zdravotně-sociální zátěž a současně je zde výrazný podíl aktuálních komplikujících faktorů souvisejících s daným typem rizikového chování.

3) podle instituce: Dle tohoto kritéria dělíme cílovou skupinu na základě institucí, v nichž jsou preventivní programy poskytovány.

- žáci a studenti mateřských, základních a středních škol – jedná se o nejdostupnější cílovou skupinu pro preventivní programy rizikového chování
- studenti vysokých škol – tato cílová skupina vyžaduje trochu jiný přístup
- děti a mladiství v zařízeních institucionální výchovy – specifická a riziková cílová skupina, u které se skoro vždy jedná o selektivní primární prevenci v důsledku vyšší rizikivosti způsobené rodinným zázemím dětí a velmi často také složitou osobní situací
- nezaměstnaní mladí lidé do 26 let – tato cílová skupina je rizikovou skupinou z důvodu nižších příjmů většinou plynoucích od státu nebo rodiny, vyžaduje se zde užití specifických preventivních metod
- rizikové profese – jedná se zejména o osoby, které jsou těsně po skončení školní docházky, nebo po dokončení rekvalifikačních kurzů, ale mohou to být i osoby z pomáhajících profesí nebo pracovníci v sociálních službách

Jednotlivé typy prevence dělíme podle toho, na jakou cílovou populaci míří, a dále také podle toho, jaká je míra ohrožení rizikového chování. Následně volíme vhodnou intenzitu programu, nástroje a prostředky. Čím jsou programy specifičtější a intenzivnější, tím více se využívá speciálně pedagogických, psychologických a psychoterapeutických postupů a technik. Současně se také zvyšují nároky na vzdělání realizátora programu (Černý, 2010).

Specifickou primární prevenci lze rozdělit do tří úrovní. Tyto úrovně závisí na tom, jaká je cílová skupina programu a především, do jaké míry je ohrožena rizikovým chováním. Dle těchto kritérií je poté zvolena intenzita programu, prostředky a nástroje, které program využívá, na jaké úrovni je cílová skupina atd. Obecně lze říci, že čím větší je hloubka a intenzita programu, tím jsou využívány různé speciálně-pedagogické, psychologické a psychoterapeutické techniky a postupy. Což má za následek, že s každou úrovní se zásadně zvyšují požadavky na vzdělání a celkovou profesní erudici realizátora programu. Některé

z nejvíce specializovaných náročných programů mohou realizovat již výhradně pracovníci s psychologickým a minimálně poradenským vzděláním (Galla et al., 2005; Černý, 2010).

- a) **Všeobecná primární prevence** se zaměřuje na běžnou populaci dětí a mládeže, aniž by dělila cílovou skupinu na méně či více rizikovou. Zohledňuje pouze její věkové složení a případná specifika, jež mohou být daná například sociálními nebo jinými faktory. Programy všeobecné primární prevence jsou většinou pro větší počet osob (obvykle třída či menší sociální skupina). Pro tuto úroveň prevence v praxi ve většině případů plně dostačuje úplné vzdělání školního metodika prevence (v rámci zákona a vyhlášky o dalším vzdělávání pedagogických a výchovných pracovníků). Programy všeobecné primární prevence dále realizují i lidé se specifickými dovednostmi – např. záchranáři, policisté. Cílem je např. zamezit nebo oddálit užívání návykových látek. Jedná se o tematické programy se zpracovanou metodikou (Černý, 2010).
- b) **Selektivní primární prevence** se zaměřuje na skupiny osob, u nichž se již ve větší míře projeví rizikové faktory pro vznik a vývoj různých forem rizikového chování. Jedná o skupinu jedinců, která je více ohrožená než jiné skupiny populace. Rizikové skupiny lze identifikovat na základě biologických, psychologických, sociálních nebo enviromentálních rizikových faktorů souvisejících s rizikovým chováním, a dále podle věku, pohlaví, rodinné historie, místa bydliště nebo úrovně sociálního znevýhodnění (Gallà et al., 2005). Jedná se např. o děti alkoholiků, studenty, kteří nedokončili školu nebo mají zhoršený prospěch. V rámci selektivní primární prevence se obvykle pracuje s menší skupinou či s jednotlivci a patří sem různé sociálně-psychologické skupinové programy, které posilují např. sociální dovednosti, komunikaci, vztahy atd. Jelikož se jedná o práci se skupinou se zvýšeným rizikem, je zde kladen větší důraz na odpovídající vzdělání preventisty (za vhodnou se považuje např. speciální pedagogika, psychologie, adiktologie atd.) (Černý, 2010).
- c) **Indikovaná primární prevence** se zaměřuje na jedince, kteří jsou vystaveni působení výrazně rizikových faktorů, případně u kterých se již vyskytlo rizikové chování. Snahou je podchytit problém co nejdříve, správně jej posoudit a vyhodnotit potřebnost specifických intervencí a poté tyto intervence neprodleně zahájit. Jedná se o práci s jednotlivci či skupinami osob s výrazně zvýšeným rizikem výskytu či

počínajících projevů rizikového chování. V rámci indikované primární prevence je velmi důležitá až nutná schopnost preventisty či poradenského pracovníka posoudit individuální povahu a specifika daného případu (např. šikany v třídním kolektivu) a následně navrhnout správný postup řešení, včetně možností dalších intervencí či zahájení cílené práce prostřednictvím zapojení školního psychologa či vnějšího poradenského subjektu (např. neziskové organizace zabývající se indikovanou primární prevencí). U indikované primární prevence je také kladen důraz na vzdělávání, kdy je vyžadováno magisterské studium opět z oboru speciální pedagogiky, psychologie či adiktologie. Dále je vyžadován speciální trénink a dvouletá praxe (Černý, 2010).

2 SYSTÉM ŠKOLSKÉ PRIMÁRNÍ PREVENCE

Školská primární prevence rizikového chování je soubor přístupů, metod a intervencí, které jsou koncepčně rozvíjeny a garantovány v rámci sektoru školství a jejichž společným jmenovatelem je resortní legislativní rámec Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Cílovou skupinu zde tvoří primárně děti, mládež a mladí dospělí, V rámci institucí se tato oblast prevence váže na síť škol a školských zařízení a na systém institucí a služeb s nimi spojenými. Jelikož školská primární prevence zahrnuje nejpočetnější cílové skupiny v rámci prevence, lze na ní nahlížet jako na jádro preventivních programů vůbec (Miovský, 2012).

V této kapitole se autor zaměří na možnosti primární prevence v kontextu školního poradenského pracoviště, v rámci něhož bude popsána i tvorba minimálního preventivního programu školy, dále potom na prevenci rizikového chování v rámci školských poradenských zařízení, a nakonec na úlohu nestátních neziskových organizací v primární prevenci.

2.1 Školní poradenské pracoviště

Poradenské služby ve škole obvykle zajišťuje výchovný poradce, školní metodik prevence, školní psycholog nebo školní speciální pedagog a jejich konzultační tým, který se skládá z vybraných pracovníků školy. Za poskytování poradenských služeb ve škole a také za vytvoření preventivního programu školy zodpovídá ředitel. Nedílnou součástí týmu školního poradenského pracoviště jsou třídní učitelé. Spolu s výchovným a kariérním poradcem spolupracují na poskytování poradenských služeb, které se týkají rozhodování o další vzdělávací a profesní dráze žáků. Dále se také podílí se školním metodikem prevence na depistáži příznaků rizikového chování ve školním prostředí. Náplň práce poradenských pracovníků ve škole vymezuje příloha č. 3 k vyhlášce č. 72/2005 Sb. O poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. Tato vyhláška také specifikuje a zavádí možnost využívat ve všech typech škol služeb školních psychologů a školních speciálních pedagogů. Ředitelé škol volí takový model školního poradenského pracoviště, jež odpovídá možnostem personálního obsazení (se školním psychologem, školním speciálním pedagogem nebo bez nich) a umožní optimální spolupráci pedagogických pracovníků při realizaci školního programu (strategie) pedagogicko-psychologického poradenství (Zapletalová, 2010).

2.1.1 Výchovný poradce

Mezi standartní činnosti výchovného poradce spadá především poradenská činnost a dále metodické a informační činnosti. Pole působnosti výchovného poradce je poměrně široké, nicméně základní náplní je poradenství k volbě povolání a odborná intervence u žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (72/2005 Sb., Vyhláška).

Vedle poradenských činností se výchovný poradce věnuje vyhledávání a orientačnímu šetření žáků, jejichž vzdělání a vývoj vyžadují zvláštní péči. Následně připravuje návrh na další péči o tyto žáky. Dále zprostředkovává diagnostiku speciálních vzdělávacích potřeb (vstupní a průběžnou) a také se podílí na intervenčních činnostech určených žákům se speciálními vzdělávacími potřebami. V rámci této služby spočívá také koordinace poradenských služeb těmto žákům školou a školskými poradenskými zařízeními a koordinace vzdělávacích opatření/včetně zvláštního režimu přijímacích zkoušek a maturit).

Mezi další výčet činností výchovného poradce patří poskytování kariérového poradenství žákům cizincům se zřetelem k jejich speciálním potřebám, spolupráce při tvorbě individuálních vzdělávacích plánů, poskytování informací o činnosti poradenských pracovníků školy, o specializovaných školských a dalších poradenských zařízeních v regionu, o jejich zaměření, kompetencích a možnostech využívání jejich služeb žákům a jejich zákonným zástupcům.

V neposlední řadě také shromažďuje odborné zprávy a informace o žácích v poradenské péči specializovaných poradenských zařízení v souladu s předpisy o ochraně osobních údajů (Zapletalová, 2012).

2.1.2 Školní metodik prevence

Školní metodik prevence je ústřední postavou školního poradenského pracoviště, kam dále spadá školní psycholog, speciální pedagog, výchovný poradce apod. (Miovský, 2015). Pracuje především na poli prevence rizikového chování a v rámci této oblasti vykonává činnosti metodické, koordinační, informační a poradenské, jež se zaměřují na prevenci. Dále o těchto činnostech vede písemnou dokumentaci.

V rámci metodických a koordinačních činností se zabývá především tvorbou a kontrolou realizace preventivního programu školy. Dále také koordinací a spoluprací na

realizaci aktivit školy zaměřených na prevenci záškoláctví, závislostí, agresivního chování, vandalismu, sexuálního zneužívání, kriminálního chování, rizikových projevů sebepoškození atd. Mezi další koordinační činnosti metodika prevence patří přípravy a realizace aktivit zaměřených na zapojování multikulturních prvků do vzdělávacího procesu potažmo na integraci žáků cizinců a také spolupráce školy s orgány státní zprávy a samosprávy, které mají v kompetenci problematiku prevence sociálně patologických jevů. Mezi metodické působení spadá dohled a vedení činnosti učitelů školy v oblasti prevence sociálně patologických jevů (vyhledávání problémových projevů chování, preventivní práce s třídními kolektivy apod.).

V neposlední řadě školní metodik prevence shromažďuje informace a odborné zprávy o žácích, jež jsou v péči specializovaných poradenských zařízení v rámci prevence rizikového chování. Dále také zajišťuje a předává informace o nabídkách programů a projektů specifické primární prevence pedagogům (Zapletalová, 2012).

V oblasti poradenských činností se metodik prevence zaměřuje především na vyhledávání a orientační šetření žáků, u kterých se objevují projevy rizikového chování. Těmto žákům a jejich zákonným zástupcům poskytuje poradenské služby, případně ve spolupráci s třídním učitelem zajišťuje péči odpovídajícího odborného pracoviště. Pokud třídní učitelé zachytí varovné signály spojené s rizikovým chováním jednotlivých žáků, spolupracuje s metodikem prevence na sledování úrovně rizikových faktorů a případné intervenci. Dále také metodik prevence zajišťuje vhodné prostředí a přípravu podmínek pro integraci žáků s poruchami chování ve škole, a s tím související koordinaci poskytování poradenských a preventivních služeb těmto žákům školou a specializovanými školskými zařízeními (Zapletalová, 2012).

2.1.3 Školní psycholog

Školní psycholog zatím nepatří k základní sestavě standardního školního poradenského pracoviště. Jeho úvazek by neměl klesnout pod 0,5, jelikož by poté jeho úloha ztratila funkčnost pro činnost školy jako systému. Zabývá se především včasnou identifikací žáků s širokým spektrem příznaků rizik v jejich vzdělávání a příznaků rizikového chování. Následně vytváří a případně realizuje strategie a postupy vedoucí k odstranění či zmírnění výukových problémů.

Na rozdíl od psychologa ŠPZ nemůže školní psycholog uskutečňovat psychologickou diagnostiku za účelem vytvoření doporučení k integraci žáka. Při dobré komunikaci s pedagogickým sborem ovšem může sehrát významnou roli nejen v rámci podpory ve vzdělávání samotných žáků, ale může přispět k celkově pozitivnímu klimatu školy (Baslerová, 2004).

Školní psycholog také zajišťuje intervenci v krizových situacích, mezi něž můžeme řadit úrazy, úmrtí blízké osoby, sebevraždy či zvládání afektivních reakcí. Současně pomáhají žákům se zvládnutím případné školní neúspěšnosti. Mimo péči o žáky se školní psycholog věnuje i pedagogům škol, kterým poskytuje metodickou podporu při práci s problematickými žáky a jejich rodinami (Zapletalová, 2012).

Pokud bychom měli shrnout standardní činnosti školního psychologa, tak to bude především oblast diagnostiky a depistáže; konzultační, poradenské a intervenční práce; a v neposlední řadě také metodická práce a vzdělávací činnost (Smékalová, 2007).

2.1.4 Školní speciální pedagog

Mezi standardní činnosti školního speciálního pedagoga řadíme diagnostiku a depistáž, konzultační, poradenské a intervenční práce (přímá práce s žáky), metodické, koordinační a vzdělávací činnosti (72/2005 Sb., vyhláška).

Školní speciální pedagog se zaměřuje především procesy reedukace specifických poruch učení potažmo poruch chování. Podobně jako školní psycholog věnují speciální pedagogové pozornost práci s třídami a metodickému vedení pedagogů, především při vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (Zapletalová, 2012).

Pozice školního speciálního pedagoga zatím není zcela obvyklá a školy, které tuto mají tuto pozici obsazenou, si ji drží především díky dotacím či grantům (Smékalová, 2007).

2.1.5 Minimální preventivní program školy

Jedná se o dokument, který je zaměřen na výchovu žáků ke zdravému životnímu stylu, dále se zaměřuje na osobnostní a sociální rozvoj žáků a na rozvoj jejich sociálně komunikativních dovedností. V neposlední řadě obsahuje také programy specificky zaměřené na jednotlivé formy rizikového chování. Minimální preventivní program (dále též MPP) vychází ze vzdělávacího programu a je konkrétním dokumentem školy. Obsahuje dlouhodobé a krátkodobé cíle preventivních programů a aktivit škol a stává se tak základním a nejdůležitějším nástrojem školní prevence. (Miovský, 2012).

Na tvorbě a realizaci minimálního preventivního programu školy se kromě metodika prevence a výchovného poradce podílí i třídní učitelé, kteří v tomto procesu hrají také důležitou roli. Celý dokument schvaluje ředitel dané školy. Celý program by měl obsahovat přibližně 86 hodin preventivních aktivit, jež by měli být rovnoměrně rozdělené pro jednotlivé třídy. Výsledná podoba programu by měla tvořit komplexní a dlouhodobý preventivní program (Miovský, 2015).

MPP je zpracováván na období jednoho školního roku a zodpovědnost za něho nese školní metodik prevence. MPP podléhá České školní inspekci a je průběžně vyhodnocován formou písemného vyhodnocení, ve kterém je popsána účinnost a realizace tohoto programu. Písemné vyhodnocení je součástí výroční zprávy o činnosti školy (Miovský, 2012).

Obecně by MPP měl obsahovat minimálně 3 části, a to: „*soubor pravidel pro zvýšení bezpečnosti dětí ve škole a na školních akcích; programy pro rozvoj dovedností pro život (tzv. life skills) skládající se z programů zaměřených na rozvoj sociálních dovedností (social skills) a dovedností sebeovlivnění (self-management), a konečně programy specificky zacílené na jednotlivé formy rizikového chování.*“ (Miovský, 2015, s. 98).

2.2 Nestátní neziskové organizace

Za nestátní organizace (dále NNO) považujeme „*takové organizace, které jsou institucionalizovány, odděleny od státní správy, nerozdělují zisk, jsou samosprávné a dobrovolné*“ (Kolářová, 2010, s. 98). Lze tedy říct, že za neziskové můžeme považovat veškeré organizace, jež nebyly zřízeny za účelem generování zisku. Z tohoto pohledu se

jedná i o politická hnutí, odbory, příspěvkové a rozpočtové organizace, nadace a nadační fondy, profesní komory, církve, obecně prospěšné společnosti a občanská sdružení. Za nestátní považujeme všechny organizace, jejichž zřizovatelem není centrální správa (Kolářová, 2010).

Současná role NNO v rámci školské prevence je nezastupitelná. Mimo vzdělávání v primární prevenci poskytují MNO i samotné programy specifické primární prevence. Tyto programy jsou financovány prostřednictvím státních institucí, jako je MŠMT a RVKPP či prostřednictvím místní nebo krajské samosprávy. Aby se udržela kvalita jednotlivých programů, vznikly určité požadavky na poskytovatele programů, které jsou shrnuty v materiálu „Standarty odborné způsobilosti poskytovatelů programů primární prevence“. Podle toho, zda nezisková organizace splňuje tyto požadavky, získává certifikát odborné způsobilosti. Podle usnesení vlády (č.700/2005) jsou od roku 2008 poskytovány finanční prostředky ze státního rozpočtu na protidrogovou politiku pouze těm neziskovým organizacím, které mají tento certifikát (Kolářová, 2010).

V rámci Olomouckého kraje se specifickou primární prevencí zabývá mnoho nestátních neziskových organizací. Jmenovitě se jedná například o P-centrum (Olomouc), Podané ruce (Olomouc) či KAPPA-HELP (Přerov).

EMPIRICKÁ ČÁST

Empirickou část rozdělil autor do tří kapitol. První kapitola obsahuje metodologická východiska výzkumného šetření včetně limitů výzkumného šetření a popsaných metod sběru a analýzy dat. V druhé kapitole se autor zabývá samotnou analýzou a interpretací získaných dat. Poslední kapitolou je diskuze, v rámci níž se autor zabývá vyhodnocováním cílů diplomové práce a možnostmi využití závěrů výzkumného šetření. Součástí diskuze jsou i metodická doporučení pro další online programy primární prevence.

3 METODOLOGICKÁ VÝCHODISKA VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

V této části popisuje autor metodiku pro online programy primární prevence. Následně se zaměřuje na metodická východiska výzkumného šetření. Nejprve autor popisuje výzkumný záměr, hlavní cíl výzkumu, dílčí cíle výzkumu a výzkumné otázky. Následně se zaměřuje na design výzkumu a metody sběru a analýzy dat.

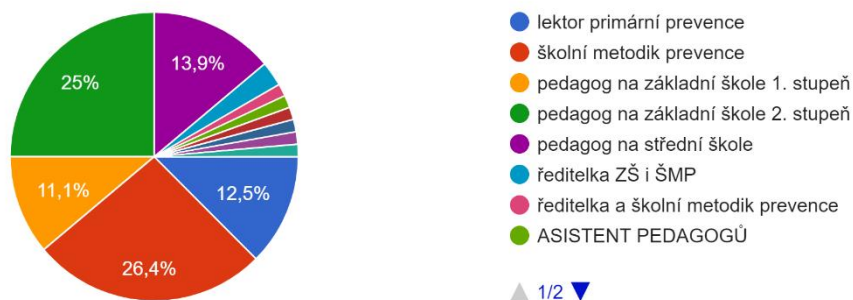
3.1 Metodika online primární prevence

Počátkem roku 2021, tedy v době, kdy bylo školství silně zasaženo pandemií covid-19, byly školy nucené přejít na distanční výuku. Tato skutečnost znamenala i zásadní změnu v pracovním procesu Centra primární prevence P-centra Olomouc. Autor této práce společně s kolegy reagovali tím způsobem, že vytvořili metodiku pro online programy primární prevence nazvanou Virtuální klobouk. V této kapitole popisuje autor průběh tvorby této metodiky.

Celému procesu přípravy a realizace programů předcházela situace, kdy se téměř ze dne na den museli pedagogové přizpůsobit online výuce, učili se komunikovat se třídou přes různé online platformy, tvořili interaktivní materiály na webech, komunikovali s rodiči na dálku a do toho se adaptovali na neustále se měnící vládní nařízení týkající se vývoje pandemie. Taktéž autor této práce společně s týmem Centra primární prevence (dále CPP) P-centra Olomouc pocítili tuto situaci a museli se jí přizpůsobit. Jako tým přišli s myšlenkou, že by v této nevyzpytatelné době měli pedagogové a lektori táhnout za jeden provaz, podporovat se navzájem a také sdílet cesty, jak žákům poskytnout kvalitní vzdělání. A to i tehdy, kdy všichni zůstali doma, komunikace s ostatními lidmi závisela na internetovém připojení, dostupné technice a vůli žáků i rodičů účastnit se online výuky. V této nekontaktní době hledal tým CPP možnosti, jak pedagogům poskytnout pomoc a podpořit je v komunikaci s třídami online. Rozhodli se tedy zjistit názory pedagogů a lektorů primární prevence na aktuální rizikové chování u žáků. Ptali se, v jaké oblasti cítí největší potřebu podpory a zda mají zájem o online materiály týkající se primární prevence. Pracovníci CPP vytvořili online dotazník a touto formou se školských pracovníků a lektorů primární prevence dotazovali na jejich potřeby v rámci online výuky.

Na jaké pozici pracujete

72 odpovědí

Graf č. 1 - Na jaké pozici pracujete

Tento graf znázorňuje, z jaké pracovní pozice odpovídali jednotliví pracovníci. Z grafu lze vyčíst, že nejčastěji jsou zastoupeni metodici prevence, kdy z celkové počtu 72 se jedná o 19 osob. Jako druzí nejčastěji odpovídali pedagogové vyučující na druhém stupni, kdy se z celkového počtu 72 jednalo o 18 osob.

Pracovníci CPP reagovali na potřeby školních pracovníků dvěma způsoby. V prvním případě se snažili naplnit potřeby v oblasti online vyučování, online vedení třídnických hodin atd., kdy se učitelé dotazovali především na to, jak žáky motivovat, jak vést třídnické hodiny online a na různé online aktivity či hry, které by mohli při výuce využít. Pracovníci CPP tedy vytvořili metodickou podporu, jak pracovat s kolektivem online, která obsahuje tyto kapitoly: *Specifika online komunikace; Motivace online; Třídnické hodiny online; Jak naslouchat žákům; Práce s kolektivem v online prostředí; Psychohygienu pro pedagogy; Psychohygienu pro žáky*. Přílohou této metodiky je zásobník online aktivit a her.

V druhém případě reagovali pracovníci CPP na potřeby pedagogů vytvořením metodiky online programů primární prevence s názvem Virtuální klobouk, jejíž tvorbu autor popisuje na následujících řádcích.

Virtuální klobouk

Online program Virtuální klobouk byl vytvořen týmem CPP. Celý proces probíhal tak, že autor společně s kolegy navrhli koncept online programů primární prevence, který vypadal následovně:

Výběr témat a cílové skupiny – Pracovníci CPP nejprve vybrali témata programů, u nichž se domnívali, že budou přenositelná do online prostředí a bude o nich možné

diskutovat s žáky. Zároveň se jednalo o programy, které pracovníci CPP mají v nabídce „prezenčních“ programů primární prevence a v tomto případě je přenesly do online prostředí. Témata programů korespondují s Metodickým doporučením MŠMT (2010) a pro programy online programů byla vybrána následující:

- On-line Karkulka (bezpečný pohyb na internetu a jeho rizika) – žáci 4. a 5. třídy ZŠ
- Zachycen v sociální síti (Bezpečný pohyb na internetu, využití sociálních sítí a jejich rizika) – žáci 6. a 7. třídy ZŠ
- Drogová prevence (návykové látky, závislosti, mýty o drogách a další) – žáci 8. a 9. třídy ZŠ
- Počítač a volný čas (netolismus, gaming, psychohygiena, modré světlo, nomofobie) – 9.tř ZŠ a 1. – 4. ročník SŠ

Tvorba formuláře – Aby lektoři předešli tomu, že se s žáky budou bavit o informacích, které jsou pro ně již známé, rozhodli se, že vytvoří formulář pomocí Google forms, který zašlou spolu s videi popsány níže. Třídní učitelé ho poté předají žákům a ti do něho budou moci vpisovat otázky, které je v rámci tématu zajímají. Formulář poté zašlou zpět lektorům CPP a ti si na dané otázky připraví odpovědi, které následně v rámci programu prodiskutují.

Natáčení prezentačních videí – Poté, co lektoři týmu CPP dali dohromady témata programů, se rozhodli natočit prezentační videa, které následně poslali spolu s formulářem na otázky třídním učitelům a žákům. V prvním videu lektoři popisovali obecně program Virtuální klobouk a vysvětlili v něm žákům, jak bude probíhat. Poté natočili videa k jednotlivým tématům, v rámci nichž se snažili žákům jednotlivé oblasti přiblížit a motivovat je k tomu, aby do zaslaných formulářů napsali otázky, které je zajímají.

Výběr a testování online platformy – Po natočení videí se museli lektoři rozhodnout, jakou platformu využijí k realizaci online programů. Nakonec nebylo možné se rozhodnout pouze pro jednu, jelikož bylo nutné se většinou přizpůsobit školám a platformám, které používaly. Nakonec se nejvíce osvědčily platformy Google Meets, Zoom a Microsoft Team.

Realizace programu – Poté, co lektoři odeslali videa a vrátil se jim vyplněný formulář s otázkami, připojili se s žáky na smlouvané platformě a proběhl samotný program. V rámci programu odpovídali lektoři na otázky žáků a v návaznosti na jejich reakce s nimi o jednotlivých tématech diskutovali. V rámci programu vyplňovali žáci zpětnovazební

dotazník, který zároveň posloužil jako metoda sběru dat pro výzkumné šetření a autor se jím zabývá v dalších kapitolách.

3.2 Výzkumné cíle a otázky výzkumného šetření

V této kapitole popisuje autor záměr výzkumného šetření a následně uvádí výzkumné cíle a otázky výzkumného šetření.

Autor v rámci výzkumného šetření analyzuje online programy primární prevence pomocí dat, jež získal ze zpětnovazebních dotazníků. Tyto dotazníky žáci vyplňovali vždy po skončení programu. Výzkumným záměrem této práce je nahlédnout na online programy primární prevence z pohledu žáků, zjistit, jak žáci tyto programy vnímají, jak hodnotí lektory, online formu programu a jaké mají další potřeby spojené s online programy primární prevence. Na základě těchto poznatků následně autor navrhne metodická doporučení pro tvorbu dalších online programů.

Hlavním cílem výzkumu je popsat, jak žáci vnímají online programy primární prevence, které byly zaměřené na témata sociálních sítí, drog a závislosti na počítačových hrách. Tento obecný cíl se následně dělí na dílčí cíle:

- 1) Popsat, jak žáci hodnotí přístup lektorů a srozumitelnost podání tématu.
- 2) Zjistit, jak žáci vnímají online formu programů primární prevence.
- 3) Prozkoumat potřeby žáků na základě uskutečněných programů.

Výzkumné otázky

- 1) Jak žáci hodnotí online programy primární prevence?
- 2) Co žáky v rámci tématu online primárních programů zaujalo?
- 3) Jak žáci hodnotí přístup lektorů a srozumitelnost podání tématu?
- 4) Co si žáci z online programů primární prevence zapamatovali?
- 5) Jak žáci vnímají online formu programů primární prevence?
- 6) Jaké potřeby žáků vyvstaly na základě uskutečněných programů?

3.3 Design výzkumu

Pro účely této práce zvolil autor smíšený výzkum, který kombinuje metody kvalitativní a kvantitativní. Smíšený výzkum definujeme jako: „*obecný přístup, v němž se míchají kvantitativní a kvalitativní metody, techniky nebo paradigmatata v rámci jedné studie,*“ (Hendl, 2016).

Hendl (2016) popisuje dva typy smíšeného výzkumu, kdy v prvním se používají na úvod kvalitativní metody sběru dat a po jejich shromáždění a analýze následuje dotazování pomocí statistického dotazníku v rámci statistického šetření. Následně se provádí dodatečné hloubkové dotazování vybraných účastníků šetření. Tento postup se nazývá Výzkum pomocí míchání metod. Druhý typ smíšeného výzkumu představuje výzkum na základě smíšeného modelu a výzkumník v něm využívá jak kvalitativní, tak kvantitativní výzkum uvnitř jednotlivých fází výzkumného procesu. V tomto modelu výzkumného procesu se nejprve určují výzkumné otázky, poté se shromažďují data, která se nakonec analyzují. Principy druhého typu smíšeného výzkumu využívá i autor v této práci.

Výzkumný soubor

Autor použil metodu záměrného (účelového) výběru přes instituce, kterou Miovský (2006) popisuje jako metodu, v rámci níž využíváme určitého typu služeb nebo činnosti nějaké instituce, jež je určená pro cílovou skupinu, která nás výzkumně zajímá.

V případě této práce se jedná o P-centrum jako instituci, která poskytla online programy primární prevence žákům základních a středních škol, kteří tvoří výzkumný soubor a jejich konkrétnějšími popisu se autor věnuje níže. Kritéria pro výběr výzkumného souboru byla následující:

- jedná se o žáka základní či střední školy
- žák se zúčastnil online programu primární prevence

- žák vyplnil zpětnovazební dotazník, který zároveň posloužil jako metoda sběru dat pro výzkumné šetření

Výzkumný soubor tvoří žáci základních škol (konkrétně žáci od 4. třídy do 9. třídy) a žáci středních škol (konkrétně žáci od 1. ročníku do 3. ročníku. Pro potřeby výzkumného šetření, autor školy anonymizoval a ponechal z jejich jména pouze začáteční písmena. Jedná o tyto školy:

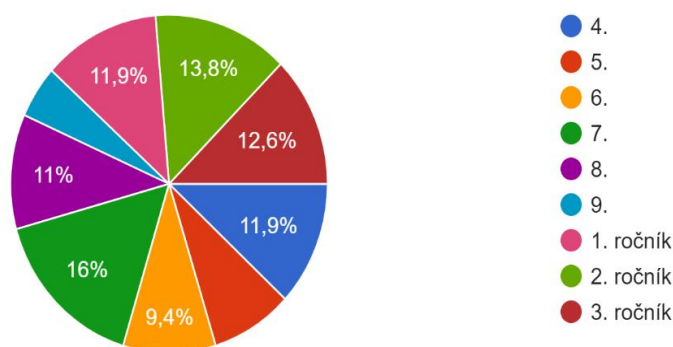
ZŠ A – základní škola	4. třída, 5. třída, 6. třída, 8. třída, 9. třída
ZŠ D – základní škola	4. třída, 6. třída, 7. třída, 8. třída
ZŠ K – základní škola	4. třída, 5. třída, 6. třída, 7. třída, 8. třída, 9. třída
ZŠ U – základní škola	7. třída, 8. třída
ZŠ G – základní škola	4. třída, 6. třída, 7. třída
ZŠ T – základní škola	4. třída, 5. třída, 7. třída, 8. třída, 9. třída
ZŠ B – základní škola	5. třída, 6. třída
ZŠ L – základní škola	4. třída, 5. třída, 6. třída
GY K – gymnázium	Sekunda, Tercie
ZŠ V – základní škola	8. třída, 9. třída
SPŠE O – střední a vyšší odborná škola	1. ročník, 2. ročník
SUPŠ J – střední a vyšší umělecká škola	1. ročník, 2. ročník, 3. ročník

Tabulka č. 1 - seznam ZŠ

Tyto školy se v době distanční výuky zúčastnili online programů primární prevence rizikového chování ve spolupráci s P-centrem Olomouc.

Do jaké chodiš třídy?

637 odpovědí

Graf č. 2 - Do jaké třídy chodiš

Tento graf znázorňuje procentuální zastoupení žáků v rámci jednotlivých ročníků. Celkově se programů zúčastnilo 651 žáků. Na otázku *Do jaké chodiš třídy?* odpovědělo v rámci dotazníku 637 žáků. V následující tabulce uvádí autor početní zastoupení žáků jednotlivých tříd. Autor uvádí vždy součet žáků v rámci jednoho ročníku, např. součet žáků sedmých tříd všech základních škol, které se zúčastnili výzkumného šetření.

4. třída	76 žáků
5. třída	53 žáků
6. třída	60 žáků
7. třída	102 žáků
8. třída	70 žáků
9. třída	32 žáků
První ročník střední školy	76 žáků
Druhý ročník střední školy	88 žáků
Třetí ročník střední školy	80 žáků

Tabulka č. 2 - zastoupení žáků

Realizace výzkumného šetření

Celému procesu realizace výzkumného šetření předcházela situace, kterou autor popisuje v kapitole Metodika online primární prevence. Tato již zmíněná situace postupně navazuje na výzkumné šetření. Autor společně s týmem CPP nejprve mapovali potřeby školských pracovníků v rámci online výuky a na jejich základě vytvořili metodiku pro online programy primární prevence nazvanou Virtuální klobouk.

Samotné výzkumné šetření probíhalo vždy po skončení online programu, kdy žáci vyplňovali evaluační dotazník, který zároveň posloužil jako metoda sběru dat v rámci výzkumného šetření. Již v této době měl autor práce v hlavě myšlenku, že by se na online programy primární prevence rád zaměřil ve své diplomové práci. Proto vytvořil společně s kolegy z CPP dotazník, který obsahoval kombinaci otevřených a uzavřených otázek. Zmiňované otázky byly zvoleny záměrně, aby korespondovaly s výzkumnými otázkami, které si autor pokládá v rámci této práce. Dotazník obsahoval následující otázky:

- 1) Do jaké chodíš třídy?
- 2) Jak bys ohodnotil/a program?
- 3) Napiš ve dvou bodech, co tě na programu nejvíce zaujalo.
- 4) Jak bys ohodnotil/a lektory?
- 5) Co sis z programu zapamatoval/a?
- 6) Zde můžeš napsat, co ti na programu chybělo, či co bys ještě potřeboval/a slyšet.

Po realizaci výzkumného šetření došlo ke zpracování získaných dat, které je blíže popsáno v následující kapitole, jež se zaměřuje na použité metody sběru a analýzy dat.

3.4 Limity výzkumného šetření

V této podkapitole se autor zabývá limity výzkumného šetření. Na limity pohlíží ze dvou hledisek, a to na limity na straně výzkumníka a limity na straně respondentů.

Limity na straně výzkumníka

- Zachování objektivity při výzkumném šetření.

Díky autorově zainteresování v rámci celého procesu, jakožto lektora, který vedl zmíněné online programy primární prevence, může dojít k mírnému zkreslení, především při vyhodnocování a interpretaci získaných dat.

Limity na straně respondentů

- Respondenti mohou do výzkumného šetření promítnout své sympatie či emoce.

Toto se mohlo projevit, pokud jeden z lektorů byl žákům nesympatický, či se třeba nevědomky dotkl citlivého tématu některého z žáků. Nebo naopak žáci mohli dát velmi dobré hodnocení, protože jim lektori byli sympatičtí.

- Respondenti se v rámci výzkumného šetření mohou vyhnout některým otázkám.

Veškeré otázky v rámci dotazníku byly dobrovolné, žáci si tedy mohli vybrat, na které odpoví a na které ne. S tím souvisí i fakt, že po některých online programech spěchali žáci na navazující online výuku a nestihli dotazník vyplnit.

3.5 Metody sběru a analýzy dat

V této podkapitole popisuje autor použité metody při výzkumném šetření. Postupně se zabývá metodou sběru dat, analýzy a následné interpretace dat

Metoda sběru dat

Jako metodu sběru dat pro tuto práci zvolil autor dotazník, jehož podstatou je zjištění dat, postojů a názorů, jež má respondent v návaznosti na téma, které výzkumníka zajímá. Výhodami dotazníku je možnost oslovení většího počtu respondentů a jejich anonymita. Další výhodou je snadná a rychlá administrace. Dotazník může mít však i svá úskalí. Respondentovi nemusí vyhovovat forma dotazníku, kterou autor zvolil (např. že dotazník obsahuje otevřené otázky). V jiném případě nemusí být respondent spokojený přímo s obsahem zadaných otázek a může se některým vyhnout. Další nevýhodou může být možná míra zkreslení odpovědí ze strany respondenta (Skutil, 2011).

Otázky v rámci dotazníku mohou být volné, uzavřené nebo polouzavřené. Volné otázky nedávají možnost odpovědi, v uzavřených otázkách si respondenti vybírají z nabízených možností a polouzavřené umožňují, aby si respondent vybral z obou možných variant. Toho docílíme tak, že mezi možnostmi v rámci uzavřené otázky přidáme variantu „Jiné“ a umožníme tak respondentovi volně vyjádřit svůj názor. (Gavora, 2000).

Dotazník, jež vytvořil autor společně s týmem CPP se skládá z osmi otázek a jedná se o kombinaci otázek uzavřených s jednou, či více možnostmi výběru a otázek volných. Tyto otázky byly koncipované tak, aby korespondovaly s výzkumnými otázkami této práce.

Metody analýzy a interpretace dat – Metoda vytváření trsů, Metoda prostého výčtu

Pro analýzu a následnou interpretaci dat zvolil autor Metodu vytváření trsů. „*Metoda vytváření trsů slouží obvykle k tomu, abychom seskupili a konceptualizovali určité výroky do skupin. Tyto skupiny (trsy) by měly vznikat na základě vzájemného překryvu (podobnosti) mezi identifikovanými jednotkami. Tímto procesem vznikají obecnější, induktivně zformované kategorie, jejichž zařazení do dané skupiny (trsu) je asociováno s určitými opakujícími se znaky, určitým charakteristickým uspořádáním atd. ...Společným znakem takového trsu může být například tematický překryv, tj, když vyhledáváme ve výrocih osob všechny takové pasáže, které se týkají jednoho úzce ohraničeného tématu.*“ (Miovský, 2006, str. 221)

V rámci dotazníku, který posloužil jako metoda sběru dat a je popsán výše, byla žákům položena kombinace uzavřených a otevřených otázek. Právě k analýze odpovědí na otevřené využil autor Metodu vytváření trsů. Konkrétně se jednalo o otázky:

Napiš ve dvou bodech, co tě na programu nejvíce zaujalo.

Co sis z programu zapamatoval?

Zde můžeš napsat, co ti na programu chybělo, či co bys ještě potřeboval/a slyšet.

Autor postupoval tak, že u každé otázky si vytvořil kritéria pro jednotlivé trsy (např. všechny odpovědi žáků týkající se drog či závislosti na drogách), podle nich trsy nazval (např. drogy/závislost na drogách), přidělil jednotlivým trsům barvu a následně k nim přiděloval jednotlivé odpovědi podle již zmíněných kritérií.

V rámci analýzy a následné interpretace dat z uzavřených otázek použil autor Metodu prostého výčtu, kterou Miovský (2006) popisuje jako metodu, která se pohybuje na hranici mezi kvalitativním a kvantitativním přístupem a při jejím využití vyjadřujeme vlastnosti určitého jevu, tedy například jak často se daný jev vyskytl nebo v jakém poměru výskytu byl vůči jinému jevu. K demonstraci dat z uzavřených otázek využívá autor grafy a tabulky, jejichž seznam čtenář nalezne na konci práce.

4 VÝSLEDKY VZEŠLÉ Z ANALÝZY A INTERPRETACE DAT

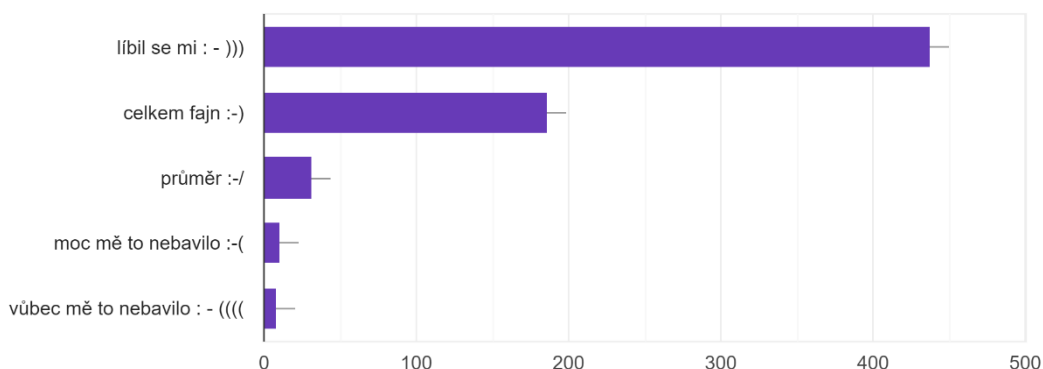
V této části se autor zabývá interpretací dat výzkumného šetření, přičemž využití metody analýzy jsou popsány v předchozí kapitole.

Pro lepší orientaci v textu zde autor definuje některé pojmy, které bude v následujícím textu používat.

Výzkumná otázka č. 1: Jak žáci hodnotí online programy primární prevence?

Jak bys ohodnotil/a program?

651 odpovědí

Graf č.3 - Jak žáci hodnotí program

Tento graf znázorňuje, jak žáci hodnotí program online primární prevence. Při hodnocení programu měli žáci na výběr z možností: *líbil se mi*, *celkem fajn*, *průměr*, *moc mě to nebavilo* a *vůbec mě to nebavilo*. Pro lepší pochopení žáků přirovnávali lektoři hodnocení programů k hodnocení ve škole, kdy *líbil se mi* znamená jednička, a naopak *vůbec mě to nebavilo* znamená pětka. Pro lepší představu vytvořil autor tabulku, ve které uvádí počet žáků z celkového počtu, hodnocení, které daný počet žáků zvolil a procentuální zastoupení žáků v rámci jednotlivých možností hodnocení.

Zvolené hodnocení	Počet žáků z celkového počtu	Procentuální zastoupení žáků
<i>Celkový počet žáků</i>	651	100%
Líbil se mi	438	67,3 %
Celkem fajn	182	28,6 %
průměr	32	4,9 %
Moc mě to nebavilo	11	1,7 %
Vůbec mě to nebavilo	8	1,2 %

Tabulka č. 3 - hodnocení žáků

Výzkumná otázka č. 2: Co žáky v rámci tématu online primárních programů zaujalo?

V rámci této výzkumné otázky byli pomocí obsahové analýzy vytvořeny trsy, které jsou níže uvedeny.

Jména trsu	Kritéria
cigarety, lify, drogy, závislost	Odpovědi žáků obsahují zmínky o cigaretách, liftech, drogách či závislosti na návykových látkách.
Sociální sítě	Odpovědi žáků se týkají sociálních sítí.
téma obecně, nové informace, zábavné, poučení, líbilo se mi vše	Žáci buď zmiňují, že je zaujalo téma obecně nebo se jim líbilo vše. Dále také, že téma bylo zábavné či poučné.
bezpečnost na internetu, internet, hesla	Odpovědi žáků se týkají bezpečnosti na internetu, internetu obecně nebo hesel v rámci zabezpečení.
lektoři, přístup lektorů, příběh lektorů	Žáci zmiňují, že je zaujal přístup lektorů, příběhy lektorů nebo samotní lektoři.
kyberšikana, sexting, kybergrooming	Žáky v rámci tématu zaujala kyberšikana, sexting nebo kybergrooming.
řešení problémů, vztahy	Žáci v odpovědích zmiňují řešení problémů či vztahy.
nic/nevím	Žáci odpovídají buď neví nebo je nic nezaujalo.
Gaming, gambling, závislost na počítačových hrách, účinky modrého světla	Žáky zaujalo téma gamingu, gamblingu, závislosti na počítačových hrách nebo účinky modrého světla.

Níže uvádí autor jednotlivé odpovědi žáků. Pokud je u některé odpovědi v závorce číslo znamená to, že tolikrát se objevila stejná odpověď.

cigarety, lify, drogy, závislost

... komunikace o lyftech...; ... že s drogy mají zkušenost i lidé co přednášku dělali...; ... lify a cigarety...; ... to uvědomit si vlastně jak moc je člověk závislý...; ... drogy...; ... co by jsme neměli brát...; ... Dozvěděla jsem se věci, které jsem neznala a Že všechny věci jsou svým způsobem droga...; ... Že alkohol je největší droga...; ... typy drog, prevence proti nim a že všechno může být droga...; ... závislost nejde vyléčit(musíš být abstinent)...; ...; ... povídání si o drogově závislých (2)...; ...účinky drog (4)... o závislosti (2)... Co všechno jsou drogy (2)...; ... cena drog...; ... jak se dá řešit závislost...

Shrnutí: Žáci v rámci tématu zaujalo povídání o cigaretách a lifytech. Dále o závislosti na drogách, jaké jsou typy drog, že závislost nejde vyléčit a že alkohol je největší droga. Vícekrát se objevilo, že žáci zaujalo povídání o drogově závislých a jaké jsou účinky drog.

Sociální sítě

... že se ukládají fotky do facebooku...; ... mě zaujalo to téma co se týče malých dětí na sociálních sítích...; ... informace, že se dá zabezpečit tik tok...; ... Zaujalo mě že funkce například Instagramu může moji fotku využít jako reklamu, a že bychom neměli se moc ukazovat na jakýkoliv sociální sítích dokud my nebude 13 let...; ... viry a fake účty nebo účty na ig...; ... ig rady...; ... to že aplikace TikTok byla vynalezena v Číně...; ... Dozvěděl jsem se, jak se chovat na sociálních sítích (2)...; ...Dozvěděl jsem se víc o bezpečnosti na sociálních sítích (6)...; ... Od kolika let můžu mít sociální sítě (2)...; ...zaujalo mě povídání o sociálních sítích (20)...; ...jak je tik tok nebezpečný (8)...; ...zaujalo mě téma tik toku (3)...; ... povídání o facebooku (2)...

Shrnutí: Z oblasti sociálních sítí zaujaly žáky nejvíce informace o aplikacích tik tok, Instagram a facebook a to především, jak si na těchto sociálních sítích zabezpečit účet a jaká nebezpečí zde hrozí. Dále žáky zaujala informace, od kolika let mohou mít sociální sítě.

téma obecně, nové informace, zábavné, ponaučení, líbilo se mi vše

... bylo to zajímavé, dozvěděli jsme se tady spoustu nových věcí a snad se i poučili...; ... celek...; ... Fajn přednáška...; ... Polovina otázek bylo něco co sem u znal a věděl ale ta druhá polovina byla dobrá a užitečná...; ... Že jsem si z toho něco odnesla...; ... Vše bylo to dost zábavné děkuji za váš program...; ... vykládání je to super...; ... povídání...; ... Sranda a zábava...; ... zábavná forma...; ... Humor...; ... zajímavé a dozvěděli jsme se něco nového o třídě...; ... Že je něco takového online...; ... poučné nápady, které vyzkouším pro lepší spánek...; ... významy odborných názvů...; ... Zaujala mě moje třída v konverzaci a jak je obsáhlé téma o internetu...; ... Zajímavé bylo cele povídání...; ...Bavení...; ... že to bylo naučné a zábavné...; ... Na všechny dotazy jsme dostali odpověď a hodně lidí mělo vždy dobré otázky...; ... Byl to asi první program, který mě vážně bavil. Bylo to super téma...; ... že jsme komunikovali...; ... spojení prezentace s fakty a otevřená konverzace s žáky (4)...; ... nevím ale prostě byl skvělí...; ... Zaujalo mě vše (43)...; ...Zaujalo mě celkově téma (33)...; ...Dozvěděl jsem se nové informace (29)...; ...bylo to zajímavé a poučné (5)...; ...odpovědi na otázky (4)...

Shrnutí: V rámci tohoto trsu se dozvídáme, že žáky zaujalo téma obecně. Dále se zde často objevuje, že žáky zaujal humor či zábavná forma programu. Nejčastěji se objevuje odpověď *Zaujalo mě vše* a *Dozvěděl jsem se nové informace*.

lektori, přístup lektorů, příběh lektorů

... lektori věděli o čem mluví...; ... fajn komunikace a pěkné vysvětlení věci...; ... forma kterou to lektori sdělovali (výborná, všemu jsem rozuměla), samotní lektori...; ... že nám poradíte ohledně věci u kterých bychom si sami nevěděli rady...; ... že jste stanovili pravidla, které jsme museli dodržovat...; ... ze jste se vyjadřovali srozumitelně...; ... s lektorama byla sranda...; ... Dobrá společnost...; ... to že s náma mluvili o vše m...; ... nemluvili s námi učitele...; ... otázky nám hezky vysvětlili...; ... Moc mě bavili Anička s Ondrou vše vysvětlili dokonale...; ... Že lektori byli mladí a tolik toho věděli...; ... Bylo to zajímavé a stručné dokázali nám poradit...; ... Překvapily mě odpovědi jak naší třídy tak i lektoru...; ... chtěl bych se ještě setkat...; ... Pěkné zpracování...; ... radost která šla z lektorů...; ... porozumění...; ... Komunita, Nebál jsem se něco říct...; ... Přátelský přístup. Oceňuji snahu používat "jazyk teenagerů"...; ... To, že nedocházelo k urážení hraní jako zábavy. Byla dobrá komunikace mezi oběma stranami...; ... Bylo to jakoby srandovní, žádné nucení do mluvení nebo tak...; ... Že Ondra je hráč. Že lektori neodsuzovali účastníky za dobu kterou tráví na počítači...; ... Velmi dobrá komunikace ze strany lektorů a možnost probrání v dnešní době citlivějších témat...; ... typek kterej mluvil je baller...; ... empatičnost terapeutů, možnost dalších konzultací...; ... 1. Že znali Mikýře. 2. Lektori se vyjadřovali rozumně a krásně se s nimi mluvilo...; ... Že se pan lektor dokáže vžít do naší situace...; ... no přednášející se nechali unést a zůstali jsme u 2. otázky celou dobu, což nevdá, protože to byla asi zdravá debata...; ... řešení aktuálních problémů, tykání, vzájemná diskuze...; ... Povídání, místo pro nás...; ... Přehled vyučujících a že vyučující byli fajn...; ... Ty zkušenosti od vás a ponaučení...; ... Velký prostor, který jsme měli na vyjádření svých pocitů/zkušeností...; ... Lektori měli dobrou náladu, byli příjemní a šlo vidět že tomuto tématu rozumí...; ... Zaujalo mě to že jsme celou dobu neprobírali nějakou prezentaci, ale že jsme si normálně povídali...; ... Bylo to super čekal jsem to horší Mega jsem si to užil...; ... Lektor, atmosféra...; ... Celkově se mi MOC líbil. Předem připravené otázky z dotazníku zabraňují trapnému mlčení. Lektori jsou navíc moc příjemní. Můžeme se na cokoli doptat, nebo jen přidat naši zkušenost či poznámku...; ... baví mě diskutovat s lidma, co něčemu rozuměj...; ... komunikace se studenty...; ... Příjemná interaktiva se žáky - bylo vidět, že ta odezva přichází od žáků přirozeně a né úplně nuceně pomocí vyvolávání, ticha atd. Moc příjemný projev od lektorů, sympatičtí a hezky podané informace...; ... stručnost lektorů...; ... jak to všechno dokázali lektori pěkně popsat a třeba se vžít do něčí

role...; ...poutavé vyprávění...; ...aktivity a zábavní lektori...; ...nápad upozornit na takový věci mladší děti jako jsme my...; ...že jste super...; ...dobrý přednes...; ...příjemní lektori (26)...; ...zaujal mě přístup lektorů (25)...; ...příběh lektorky (7)...; ...jak lektori odpovídali na naše otázky (25)...; ...otevřenost lektorů (6)...; ...lektori byli hodní (8)...; ...dobře se s vámi povídalo (5)...; ...rozumní lektori (2)...; ...sympatičtí lektori (5)...

Shrnutí: V rámci této výzkumné otázky se objevuje nejvíce odpovědi právě v tomto trsu, který se zaměřuje na přístup lektorů. Žáci obecně velmi ocenili přístup lektorů. Nejčastěji oceňují přátelský přístup a otevřenost. Dále se často objevují odpovědi jako: rozumní lektori, sympatičtí lektori, lektori byli hodní. Nejčastější odpovědi bylo *zaujal mě přístup lektorů*.

bezpečnost na internetu, internet, hesla

... věci co jsem nevěděl o internetu...; ... jak poznat že se nám někdo naboural do počítače...; ... Že jsem se dozvěděl jak nainstalovat antivirus do počítače...; ... jaký jste zažili nějaké hrozby na počítači...; ... Zaujalo mně Že některé Aplikace jsou nezabezpečené...; ... Zaujalo mě jak je ten internet nebezpečný a co všechno na mě číhá...; ... bezpečí a že mohu udělat promo na kanál aby se k tomu dostalo co nejvíce lidí...; ... jak jsme mluvili o internetu...; ... jak si obránit internet a komunikace pro mě to bylo příjemné hodní lidé...; ... dobře probrané věci ohledně kyber prostoru...; ... zaujalo mě povídání o vydávání za jinou osobu a sebepoškozování...; ... Co vše se může stát s videem/fotkou...; ... zabezpečení počítače nebo mobilu...; ... Nové informace a dám si větší pozor na stránky...; ... to že jste nám vysvětlili jak se máme chovat na netu...; ... jak se vyhnout viru...; ... Že mi to pomohlo se chránit na internetu a jak se chránit před hackery...; ... bezpečí a hlášení rodičům...; ... jak nám povídali o internetu a tak dále...; ... zjistil jsem, jaké sítě jsou nebezpečné...; ...ignorovat cizí hovory(2)...; ... orientace v kyberprostoru...; ...pirátská aplikace (2)...; ...nejvíce mě zaujalo povídání o heslech (7)...; ...bezpečnost na internetu (11)...; ...jak si máme zabezpečit účet (4)...; ...krádež identity (3)...

Shrnutí: V tomto trsu žáci nejčastěji popisují, že je zaujaly informace o bezpečnosti na internetu, jak si správně zabezpečit účet. Dále také informace o tom, jak si správně vytvořit heslo.

Kyberšikana, sexting, kybergrooming

...mluvení o kyberšikaně...; ...jak rozpoznat kyberšikanu...; ...Stručné povídání o sociálních sítích a kyberšikana...; ...Pojem kybergrooming...; ...téma sexting a kyberšikana...; ...Asi nejvíce ta kyberšikana a kybergrooming...; ...kyberšikana a malé děti na internetu...; ...Dozvěděla jsem, se jak zasáhnout, když je někdo šikanován...; ...Dozvěděla sem se víc o epilepsii a jak se zachovat při šikaně...; ...kyberšikana a ochrana...; ...šikana (2)...; ...kyberšikana (13)...; ...sexting (2)...; ...kybergrooming (2)...

Shrnutí: V tomto trsu žáci popisují, že je zaujaly pojmy sexting a kybergrooming. Nejčastěji se objevuje pojem kyberšikana.

Řešení problémů, vztahy

...řešení problémů...; ...partnerství nebo něco podobného...; ...svěřování, vztahy mezi mužem a ženou...; ...kamarádství...; ...Jak se s někým skamarádit...; ...Líbilo se mi jak jsme se bavilo o vztazích a líbilo se mi jak jsme se bavili o nové spolužačce...; ...líbilo se mi jak jsme se bavili o vztazích ve třídě, a že jsme neměli říkat jména...

Shrnutí: V rámci tohoto trsu se žáci vyjadřovali, že je zaujala např. diskuze o vztazích, přátelství. Dále také povídání o řešení problémů v oblasti vztahů.

Nic, nevím

...nic co bych nevěděl/co by mě nějak zajímalo...; ...nic mě nezaujalo...; ...vůbec nic...; ...nic mě ani moc nepřekvapilo o většině informacích jsem už byla obeznámena...; ...jelikož jsem většinu sám věděl tak asi nic...; ...nic (4)...; ...nevím (6)...

Shrnutí: V tomto trsu jsou odpovědi žáků v rámci kterých vyjadřovali, že na programu je nic nezaujalo nebo se pro ně nejednalo o nové informace.

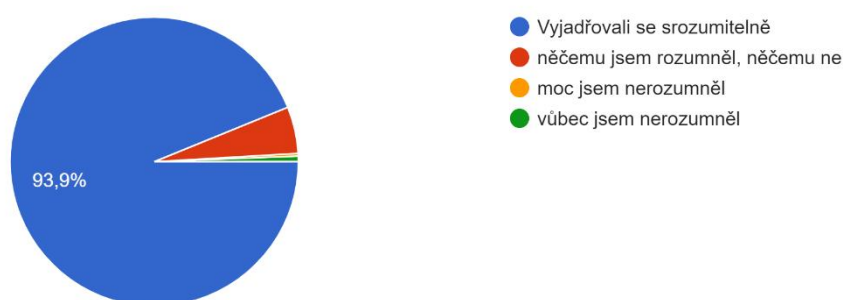
Gaming, gambling, závislost na počítačových hrách, účinky modrého světla

...že se závislost na hrách dá léčit...; ...celkově kvíz...; ...Že přirovnávají závislost na PC s gamblingem...; ...Nejvíce mě zaujala definice gamingu a dopady modrého světla na člověka...; ...Libilo se mi, že jste věděli něco o hrách. Dobře se s vámi povídalo...; ...věk přednášejících, vědomost přednášejících o hrách...; ... znalosti videoher...; ... definice patologického hráčství...; ... že se gamblerství bere jako duševní porucha...; ... nomofobie není fobie modré světlo je špatný pro duševní a fyziologické problémy...; ...gamblerství...; ...spánek...; ...Nové informace ohledně hraní na počítači...; ...pozitiva hraní...; ...na konci to ve mě zanechalo dojem, že bych měl čas strávený u počítače trochu snížit...; ...To, že nedocházelo k urážení hraní jako zábavy. Byla dobrá komunikace mezi oběma stranami...; ...gambling ve hrách...; ...doba spánku...; ...mafie je best...; ...Informace o prohraných hodin spolužáků...; ...že i dospělí lidé hrají videohry a hodně lidí je v této době na Pc téměř celý den, ale zároveň to nemůžou moc omezit...; ...závislost na mobilu...; ...Problémy dnešního online světa, hry...; ...Digidetox...; ...gambling...; ...Máme dávat odpočinek očím a také mě zaujalo co jsme si řekli o spánku...; ...Detox, gambling...; ...Srovnání počítače s gamblingem, zkušenosti mých spolužaček a spolužáků...; ...Já o všem tak nějak věděla ale dost mě teda zaujaly ty brýle proti modrými světlu a také čeho je schopen člověk který je závislí na počítačových hrách...; ...hry...; ...účinky modrého světla (8)...; ...závislost na PC (4)...

Shrnutí: V rámci oblasti závislosti na PC zaujalo žáky například srovnání s gamblingem, účinky modrého světla na organismus, diskuze o závislosti na počítačových hrách a informace o digidetoxu.

Výzkumná otázka č. 3: Jak žáci hodnotí přístup lektorů a srozumitelnost podání tématu?

Jak bys ohodnotil/a lektory?
651 odpovědí

Graf č. 4 - hodnocení lektorů

Tento graf znázorňuje, jak žáci hodnotí srozumitelnost vyjadřování lektorů v rámci online programů primární prevence. Žáci měli tyto možnosti hodnocení: *vyjadřovali se srozumitelně; něčemu jsem rozuměl, něčemu ne; moc jsem nerozuměl; vůbec jsem nerozuměl*. Následující tabulka uvádí počet žáků z celkového počtu, hodnocení, které daný počet žáků zvolil a procentuální zastoupení žáků v rámci jednotlivých možností hodnocení.

Zvolené hodnocení	Počet žáků z celkového počtu	Procentuální zastoupení žáků
<i>Celkový počet žáků</i>	651	100%
Vyjadřovali se srozumitelně	611 žáků	93,9 %
Něčemu jsem rozuměl, něčemu ne	34 žáků	5,2 %
Moc jsem nerozuměl	2 žáci	0,3 %
Vůbec jsem nerozuměl	4 žáci	0,6 %

Tabulka č. 4 - hodnocení lektorů

V rámci této výzkumné otázky lze uvést některé odpovědi žáků z předchozí výzkumné otázky, které se přímo týkají hodnocení přístupu lektorů.

...Že lektori byli mladí a tolik toho věděli...; ...Bylo to zajímavé a stručné dokázali nám poradit...; ...Velmi dobrá komunikace ze strany lektorů a možnost probrání v dnešní době citlivějších témat...; ...zaujal mě přístup lektorů...; ...rozumní lektori...; ...sympatičtí lektori...

Výzkumná otázka č.4 – Co si žáci zapamatovali z online programů primární prevence?

V rámci této výzkumné otázky byli pomocí obsahové analýzy vytvořeny trsy, které jsou níže uvedeny.

Jméno trsu	Kritéria
Hesla, viry,	Odpovědi žáků se týkají tvorby správného hesla nebo ochrany před viry.
Kyberšikana	Žáci v odpovědích zmiňují pojem kyberšikana nebo kybergrooming.
Sociální sítě, bezpečnost na internetu/sociálních sítích	Odpovědi žáků se týkají sociálních sítí či bezpečnosti na internetu potažmo na sociálních sítích.
Drogy, závislost na drogách	Žáci v odpovědích zmiňují drogy nebo závislost na drogách.
PC, závislost na PC, účinky modrého světla	Odpovědi žáků se týkají počítačů, závislosti na PC nebo účinků modrého světla na lidský organismus.
Všechno, nic, nevím	Žáci odpovídají slovem všechno, nic nebo nevím.

Podobně jako ve výzkumné otázce č. 2 uvádí níže autor jednotlivé odpovědi žáků. Pokud je u některé odpovědi v závorce číslo znamená to, že tolikrát se objevila stejná odpověď.

Hesla, viry

... Zapamatovala jsem si že v hesle by měli být velká i malá písmena a čísla...;... jak si můžeme chránit počítač... třeba antiviry bezpečnost a další...;... ochrana osobních údajů na různých stránkách...;... ochrana pc...;... rady jak vytvořit heslo, ochrana soukromý...;... že bych měla mít jiné hesla na různých stránkách...;... blokovat nedůvěryhodné osoby...;... ze nemám používat moc lehká hesla...;... skryté heslo...;... že si máme měnit hesla aby jse nám do účtu nikdo nenaboural...;... Že si máme dát dvoufázové ověření na emailu...;... jak si udělat dvoufázové ověření...;... bezpečnost se pozná podle zamčeného zámku, hackeři bývají většinou z ciziny...;... Jak se mám zachovat při útoku hackera...;... Že když si chci založit nějakou sociální síť tak si tam mám zadat co nejtěžší heslo...;...jak rozpoznat viry (4)...;...jak si správně vytvořit heslo (27)...

Shrnutí: V rámci tohoto trsu žáci komentovali, že si nejčastěji zapamatovali informace, jak si správně vytvořit heslo, jak rozpoznat viry, jak si chránit osobní údaje či jak se zachovat při útoku hackera.

Kyberšikana, kybergrooming

...Kyberšikana může začít jako nevinný vtip...;...že mám kyberšikanu řešit s rodiči a nebát se toho...;... Zapamatovala jsem si, co mám dělat když se stanu obětí kyberšikany (2)...;...jak jde předejít kyberšikaně...;...Že kyberšikana se musí projevovat jakoby vícekrát dané slovo aby to kyberšikana. U kybergroomingu když s nekým jdu ven tak si sebou někoho vzít na tu 1. Schůzku...;...Když mám problém tak se sním mám někomu svěřit (4)...;...že kyber šikanu můžeme řešit například když je na internetu tak zablokováním...;...že se máme své problémy říkat lidem a nebo si je psát do

deníčku...; ...jak se mluvilo o šikaně...; ...že se nemám bát své kamarádce něco říct...; ...Zapamatovala jsem si co dělat ,když někdo šikanuje mě nebo někoho jiného...; ...kybergrooming (3)...; ...co je to kyberšikana (8)...; ...že nemám nikoho šikanovat...

Shrnutí: V rámci tohoto trsu žáci nejčastěji uváděli, že si zapamatovali informace o kyberšikaně, jak se projevuje a jak kyberšikaně předcházet. Dále např. uváděli, že si zapamatovali, že se s problémy mají svěřit blízké osobě.

Sociální síť, bezpečnost na internetu/sociálních sítích

...ne vše na internetu je pravdivé (2)...; ...když my někdo neznámý napíše, radši ho zablokují (2)...; ... jak se pohybovat na soc. sítích, jak se chovat v určitých situacích...; ...Zapamatovala jsem si hlavně, že jsou všechny aplikace propojené, což jsem před tím nevěděla...; ...že si sociální síť uloží zprávy z chatu...; ...dávat si pozor s kým si na internetu píšou a hodně dalších věcí...; ...nevěř všem/všemu co je na internetu...; ...co dělat když jsme obětí nějak např. slovních útoků třeba na ig apod...; ...Že poslat někomu fotku, je jako ji poslat po vodě a nikdy nevím, kdo si ji vezme...; ...že tiktok je nebezpečný, kdo vymyslel aplikace různé atd...; ...že si nemam psát ze všema...; ...Na internetu jsou někdy nezabezpečené stránky z kterých bych měla vyjet a dávat si na ně pozor...; ...Dozvěděla jsem se nové věci ohledně internetu...; ...Jak zabránit sexbotům, aby mě přidávali do skupin, když se chci setkat s někým, koho znám jen přes internet, tak na veřejném místě a nejlépe ne sama (2)...; ...Že příště si odpojím internet...; ...jak jsme mluvili o internetu a skutečných nebo falešných lidech na internetu...; ...ze je hodne nebezpečne treba ukazovat kde bydlím atd...; ...Máme si dávat pozor s kým si píšeme a komu povolujeme účet a mít soukromí účet (4)...; ... volání přes twitch...; ... Jak sociální síť obchodují s našimi daty a dělají si reklamu...; ...Že jsou sociální síť nebezpečné...; ...dvakrát zvaž co dáváš na internet a jak se na něm vyjadřuješ...; ...zkušenosti spolužáků na internetu...; ...Pohybovat se na internetu není tak příjemné, jak jsem si myslela...; ...Nemame zvedat cizí čísla a mluvit o všem s rodiči...; ...Jak se zachovat pokud mi volá neznámé číslo, a jak se zachovat když mi někdo

píše urážlivé zprávy (3) ...; ...Že lidé odhadují některé věci méně nebezpečné než to naopak je ...; ...Ze nemám reagovat na urážky a asi smazat tiktok ...; ...Že TikTok je z aplikace Musicali ...; ...Někteří chlapi jsou hrozní ...; ...Že všechny fotky, které dám na facebook jsou jeho majetkem (2) ...; ...Známky toho, že mě někdo hacknul (2) ...; ...Že nejnebezpečná aplikace je tiktok (7) ...; ...že se mám vždycky zamyslet nad tím, co dávám na internet (12) ...; ...od kolika let jsou sociální sítě (23) ...; ...jak se pohybovat na internetu a soc. sítích (66) ...; ...nikdy neposílat/nezveřejňovat nahé fotky (10) ...

Shrnutí: V rámci tohoto trsu žáci nejčastěji uvádí, že si zapamatovali, od kolika let jsou sociální sítě, jak se mají pohybovat na internetu a sociálních sítích, že nemají posílat či zveřejňovat nahé fotky a že se mají vždy zamyslet nad tím, co dávají na internet. Někteří žáci také uváděli, že aplikace tik tok je nebezpečná.

Drogy, závislost na drogách

...Že bychom se neměli vůbec přibližovat k drogám a ani žádným jiným návykovým látkám ...; ...že některé drogy testují na štěnatech, ale dělají to odborníci ...; ...ze muzeme být závislí na lepidle (2) ...; ... Že brát drogy není v pořádku ...; ...že drogy užívá i mladší kategorie lidí ...; ...drogový dealeri ...; ...že "nejškodlivější" droga je alkohol (10) ...; ... vyhýbat se drogám (2) ...; ... že droga je vlastě skoro úplně všechno (třeba i cukr) ...; ... Marihuana je i léčivá. za drogu se počítá i nějaká věc na které jsi závislá. A hlavně drog je na světě hodně. Že závislost na alkoholu je nejčastější ...; ...Mnoho informací, to bych vypisovala dlouho. Například to, jak zdlouhavá (nekonečná) je léčba drogově závislých a pár zajímavých tipů na filmy ...; ...Samozřejmě že drogy jsou špatné a teď už vím kam pošlu kamaráda když bude závislý na drogách ...; ...celkove jsem si uvedomila, jak je snadne byt závisly ...; ...nelegální věci ...; ...Že čokoláda je návyková látka ...; ...Že drogy si najdou mě (2) ...; ... velmi důležitou věc, že když budu zkoušet někdy i blbý alkohol nebo jakoukoli drogu, měl by tam být někdo rozumný, který na tebe dohlídne (2) ...; ... závislost může ohrozit psychiku ...; ...závislost se nedá vyléčit (6) ...; ...že drogy škodí zdraví (3) ...; ...druhy drog (4) ...

Shrnutí: V rámci tohoto trsu žáci nejčastěji uváděli, že si zapamatovali druhy drog, že drogy škodí zdraví, že se závislost nedá vyléčit, že alkohol je nejškodlivější droga a některé zásady bezpečného experimentu.

PC, závislost na PC, účinky modrého světla

...Měl bych více spát...; ...Patologické hráčství...; ... jaké jsou příznaky závislosti na počítači (11)...; ... Že existují brýle k pc, aby se pak líp spalo (3)...; ...zadna zavislost na nicem neni dobra ...; ...spánek alespon 8 hodin (8)...; ...že počítač je i není zlo...; ...Internet bad, procházky good...; ...Že v některých ohledech jsem opravdu závislý na počítači...; ...Že hra World of Warcraft byla první hrou, jde se začala zkoumat závislost na ní...; ...Digi-pauzu (5)...; ...Že hraní je oboustranný meč...; ... Mafie 1 ...; ...to že když jsem na počítači několik hodin denně neznamená hned, že jsem závislý...; ...Je dobré jít ven (2)...; ...Odpočinek očím od pc (4)...; ... kolik hodin denně koukat na počítač, na koho se obrátit když bychom měli problém...; ...že nejsem závislý...; ...nomofobii (2)...; ...dialog je velice důležitý pro řešení problémů jako je třeba zavislost na PC...; ...nomofobie je "no mobile phone" - závislost na mobilu...; ...jejich neznalost ohledně herního průmyslu, lootboxy apod. měli by třeba vědět, že gamblit se dá i s těma věcmi z lootboxů co mají hodnotu realných peněz a to si upřímně myslím že je větší problém u dětí...; ...Závislost na počítači se nazývá netolismus...; ...že čas u obrazovky musím omezit...; ...nejkvalitnější spánek budu mít pokud půjdou spát před půlnocí...; ...že je třeba pc a telefony používat s mírou ...; ...Jak přizpůsobit čas strávený na počítači, aby nebyl škodlivý pro mé tělo...; ...Já si například přestávky od počítače nebo i mobilu dávám ale uvědomila jsem si že bych si jich měla dávat více jelikož bych si tím třeba spravila můj spánkový režim jelikož si každý večer před spaním pouštím seriál nebo film...; ... že stylové brýle proti modrému světlu jsou na nic...; ...Závislost na hrách je ve stejné kategorii jako gambling...; .. Po 45. minutách odpočinout očím od obrazovky (12)...; ... co způsobuje modré světlo (16)...; ... Že počítač škodí zdraví (2)...; ... Že závislost na počítači je brána jako duševní porucha (13)...

Shrnutí: V rámci tohoto trsu se nejčastěji objevují odpovědi, že si žáci zapamatovali účinky modrého světla na lidský organismus, že mají dávat po 45 minutách odpočinout

očí, jaké jsou příznaky závislosti na PC, co je to digidetox a že minimální vhodná doba spánku pro člověka je 8 hodin. Někteří popisují, že by rádi omezili svůj čas strávený na PC.

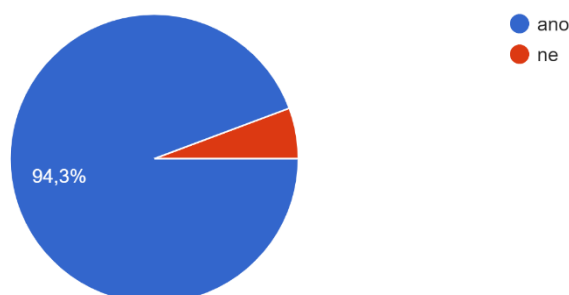
Všechno, nic, nevím

...Všechno (79)...; ...odpovědi na otázky (2)...; ...všechno už jsem znal/a dřív (8)...; ...nové zajímavé pojmy (7)...; ...nic (15)...; ...nevím (5)...; ... bral jsem to spíš jako zábavu, než nějaký vzdělávací materiál...

Shrnutí: V rámci tohoto trsu, se objevují odpovědi žáků, kdy popisují, že si buď zapamatovali vše nebo nic. Někteří dále popisují, že si zapamatovaly nové pojmy a někteří naopak, že již všechno slyšely či věděli dříve.

Výzkumná otázka č. 5: Jak žáci vnímají online formu programů primární prevence?

Přišla ti zajímavá online forma tohoto programu?
651 odpovědí

Graf č.5 - Jak žáci hodnotí online formu

Tento graf znázorňuje, jak žáci hodnotí online formu programu primární prevence. Žáci vybírali z možností *ano* či *ne*. Následující tabulka uvádí počet žáků z celkového počtu, hodnocení, které daný počet žáků zvolil a procentuální zastoupení žáků v rámci jednotlivých možností hodnocení.

Zvolené hodnocení	Počet žáků z celkového počtu	Procentuální zastoupení žáků
<i>Celkový počet žáků</i>	<i>651</i>	<i>100%</i>
Ano	614	94,3 %
Ne	37	5,7 %

Tabulka č. 5 - hodnocení online formy

Výzkumná otázka č.6: Jaké potřeby žáků vystaly na základě uskutečněných programů?

V rámci této výzkumné otázky autor opět vytvořil trsy, které jsou níže uvedeny.

Jméno trsu	Kritéria
Rád/a bych více času, zopakoval program	V žáci v rámci odpovědí zmiňovali, že by rádi program zopakovali. Dále také, že by v rámci programu potřebovali více času.
Nic, líbilo se, vše v pořádku	Žáci v odpovědích zmiňovali, že jim nic nechybělo, vše se jim líbilo a vše bylo v pořádku.
Chybělo mi	V odpovědích žáků zaznívalo, co jim na programech chybělo.

Níže uvádí autor jednotlivé odpovědi žáků. Pokud je u některé odpovědi v závorce číslo znamená to, že tolikrát se objevila stejná odpověď.

Rád/a bych více času, zopakoval program

... Bylo by lepší, kdyby to bylo na víc hodin, než jen na jednu, myslím si, že by tam pak bylo více užitečných informací a líp by se pamatovali...; ... 45 minut bylo bohužel málo na projetí celé prezentace, ale i tak by program velice informativní...; ... Za 45 minut se toho moc stihnout nedá...; ... bylo to hrozně krátký na takové obsáhlé téma, zas to bylo

lepší než online výuka, takže to ve finále nebylo tak špatný...;... Chyběl mi dostatečný čas. Dle mého jsme se nestihli dostat právě k tomu nejzajímavějšímu. Klidně bych tomu investoval dvakrát více času...;... víc času pro diskuzi...;... Podle mě to nemělo žádnou chybu ale kdyby bylo více času, určitě by jsme toho stihli mnohem víc...;... jen bych chtěla aby ta hodina mohla být delší. ale pro mne bylo vše úžasné, moc mě to bavilo a lidi bylo moc milí...;... Klidně by to mohlo být delší, program mě bavil, srozumitelné, poučné a taky jsme se mohli dozvědět mnoho. Asi mi nic nechybělo...;...více času (25)...

Shrnutí: V rámci tohoto trsu se nejčastěji objevují odpovědi, že by žáci potřebovali více času, aby se mohlo téma probrat více do hloubky. Někteří také uvádějí, že by program rádi zopakovali.

Nic, líbilo se, vše v pořádku

...Nic mi nechybělo bylo to super akorátHodina a třičtvrtě je dlouhý čas kdyby se to trochu skrátilo a bylo by to stručnější bylo by to perfektní...;...Za mě už bych nepotřebovala slyšet nic. Vše vysvětlili jasně a velmi pěkně...;...nevím co bych doplnil...;...Nic mi nechybělo bylo to super akorátHodina a třičtvrtě je dlouhý čas kdyby se to trochu skrátilo a bylo by to stručnější bylo by to perfektní...;...Za mě už bych nepotřebovala slyšet nic. Vše vysvětlili jasně a velmi pěkně...;...Nic mi nechybělo, vše bylo v pořádku, program předčil má očekávání a užil jsem si ho...;...Všechno, co se dalo za takový krátký čas prodiskutovat, se prodiskutovalo...;...Program jsem si představovala takhle...;...Za mě to bylo super takže nevím co by mně mělo chybět :-)...;... Nic mě nenapadá. Během programu jsem měla možnost se na vše zeptat...;...Vůbec nic, mě to bohatě stačilo. Jelikož se v drogách nevyznám jako až tak profesionálně tak nemám co dodat...;...Asi nic. Bylo to vážně příjemné a hlavně nenudilo, což spousta programu nezvládá...;...myslim si, ze vse bylo v poradku, hezky se to poslouchalo!...;... asi nic, bylo hezké že si s náma někdo po dlouhé době hezky a mile popovídal :DD...;...Program byl fajn moc, komunikace, shrnutí, jen zrovna v tomto tématu mám já osobně vcelku přehled a nezaznělo tam něco, co bych nevěděla. Každopádně na urovnání informací a přehled skvělý...;...Jsem spokojen...;...Myslím, že látku obsáhl celkem dobře. Jediný problém bylo, že byl trochu

delší...;...Nic mi nechybělo, chtěla bych jim poděkovat za celý program:-) ...;... Podle mě to bylo úplně dokonalé...;...asi spíše ne, myslím že byly ty nejdůležitější informace zděleny...;...se všim mi poradily...;...Všechno se mi líbilo, jsem moc ráda že jsem se mohla setkat s Aničkou a Ondrou...;...program byl perfektní na nic se už nepotřebuju zeptat...;...Asi nic, ale je mi líto, že se nám nešlo připojit a tak jsme nestihli všechno...;...Nic mi nechybělo bylo to super akorát Hodina a třičtvrtě je dlouhý čas kdyby se to trochu skrátilo a bylo by to stručnější bylo by to perfektní...;...Nic mi nechybělo (158)...;...Nic, moc se mi to líbilo (9)...;...Bylo tam vše (32)...

Shrnutí: V rámci tohoto trsu se nejčastěji objevuje odpověď *Nic mi nechybělo*, dále žáci často zmiňují, že se jim program líbil či že tam bylo vše.

Chybělo mi

...lektori byly moc mili chtěla byc treba je videt na zivo ,napriklad ve skole aby za nama prijeli a o necem by jsme se zas o necem pobavili...;...Kvůli mým technickým problémům s jsem půlku neslyšel...;...co dělat když ti kamarád/ka řekne, že byl/a venku s nějakým úchylem...;...osobní profil, jinak nic, bylo to doko...;...vice otom zneužování na internetu...;...Ještě moc nevím co je facebook a instagram...;...jak předcházet závislostem...;...kontakt...;...kde bych měl napsat, kdybych něco potřeboval...;...jak zachzet z občankou a kreditkou...;...Zabezpečení osobních údajů na kartách, a jak sněmy zacházet (např občanka, Debetní karta)...;... co obsahuje aplikace...;...Že to mohlo být mň o názvech sociálních sítí...;...Od kolikati je vhodné používat sociální sítě...;...neřekli řešení...;...moje otázka proč lidé používají drogy i když jsou špatné...;...nějaký vizuální materiál...;...kdyz jsem slysel zavislost tak jsem si predstavoval i zavislost na drogách atd...;...občerstvení (2)...;...nějaké další, více odborné, méně známe infromace...;...zajímavější téma...;...Více diskuzi, i když vím, že to hlavně spočívá na lidech jestli chtějí diskutovat. Takže tím pádem jsem slyšel všehcno co jsem chtěl slyšet...;...Otázky byly hloupé, působilo to na mě že z nás děláte hlupáky, když se nás ptáte na naprosto zjevné věci...;...Program byl na úrovni 1. stupně základní školy, když jste za to dostaly zaplacený mělo by to mít aspoň nějakou informační hodnotu, ideálně uzpůsobenou

našemu věku. Takto je to i zadarmo drahý...; ... víc se pobavit např. o tom sextingu...; ...internetové připojení...; ...přístup lektorů k danému tématu...; ...když to bylo o hrách, tak tam mohli zmínit i pozitivní důsledky her na lidi (např.: zlepšení paměti, motorické orientace, ...)...; ... vadilo mi že nám bylo řečeno, že to zůstane mezi námi, ale přitom byla celou hodinu připojena učitelka a odposlouchávala o čem se bavíme...; ...pozdější vstávání...; ...Program bych dal spíše na pozdější čas, z vlastní zkušenosti vím, že žáci jsou mnohem více aktivnější spíše odpoledne než ráno...; ...obecně radi proti gamblingu...; ...Chápu, že je jednoduché upadnout do závislosti na PC, hrách, ... Ale když už se to někomu povedlo, co má dělat?...; ... Chyběla mi tam větší komunikace se žáky...; ...Nevidím žádné závažné problémy, ale možná by lektori mohli zvážit vyvolávání žáků a tím eliminovat absolutní ticha- sice trvajících přibližně dvě vteřiny, ale do určité míry zhoršující kvalitu celé přednášky...; ...přišlo mi to spíš teoretické, chybělo mi tam víc konkrétním tipů, jak si například zlepšit životosprávu za PC, ale cením možnost zapojení publika a přátelský přístup :)...; ... nevím, přišlo mi to takové neosobní, ale to nevadí. přeju hezký den...; ...Nebyly vyslyšeny všechny dotazy např. můj...; ...Chtěla sem se zeptat jestli pro epilepsii důležitý spánek?...; ... Jak se vyhnout závislosti (třeba na cukr i když ho jíst chci...)...; ... další otázky...; ...více zajímavostí (2) ...; ... nevím už co je P centrum a nevím jak bych ho hledal nebo kde bych rychle našel email o pomoc a zajímalo mě, jestli hra fortnite je vhodná od 10 let a jestli je nebezpečný...; ...Chtěla bych slyšet více o prevenci před závislostí na počítačích apod...; ...Bylo docela vidět, že lektori nebyli zvyklí mluvit, protože často používali slova jako “eeeh”, “jakoby”, “prostě”, “jakože”, což mi trochu vadilo. Další věcí bylo to, že o svém programu dost věcí sami nevěděli. Hodně mě zarazilo, když jeden z nich řekl, že “neví jak na podnět (jedné spolužačky) zareagovat”. Celkově byl ale program příjemný...; ...sexting...; ...od kolikati je roblox...; ...prezentace...; ...jak se zabránit vydírání...; ...něco ohledně her např. které hry nestahovat jestli nejsou zavirované...; ...Chtěla jsem spíš navázat na minule ale neva...; ...Muže někdo zablokovat celej mobil (hacker)...

Shrnutí: V rámci tohoto trsu se objevují odpovědi, že by žáci rádi ještě více probrali dané téma (např. sociální sítě či závislost na návykových látkách). Někteří žáci si stěžují na špatné internetové připojení či že byl program málo obsáhlý. Také se objevuje tvrzení, že

otázky lektorů byly hloupé a pod úrovní žáků. V neposlední řadě se žáci dotazují na kontakt, kam by se mohli v případě potřeby obrátit.

5 DISKUZE

Jelikož online programy primární prevence jsou poměrně novým fenoménem a nebyly v této oblasti vedeny žádné publikované výzkumy, autor se v této kapitole nezaměřuje na porovnávání výsledků s jinými autory či publikacemi.

Tato kapitola obsahuje diskuzi nad získanými poznatky. Autor v rámci diskuze vyhodnocuje výzkumné cíle výzkumného šetření. Hlavním cílem výzkumu bylo popsat, jak žáci vnímají online programy primární prevence, které byly zaměřené na témata sociálních sítí, drog a závislosti na počítačových hrách. Tento obecný cíl následně autor dělí na následující dílčí cíle: *Popsat, jak žáci hodnotí přístup lektorů a srozumitelnost podání tématu; Zjistit, jak žáci vnímají online formu programů primární prevence; prozkoumat potřeby žáků na základě uskutečněných programů.* Dále se autor zaměřuje na přínos nových poznatků a na jejich možné využití v praxi. Součástí diskuze je i metodické doporučení pro tvorbu či realizaci dalších online programů, které autor vytvořil na základě poznatků získaných v rámci výzkumného šetření a na základě vlastních zkušeností získaných vedením online programů primární prevence.

Jak je výše zmíněno, hlavním cílem práce bylo popsat, jak žáci vnímají online programy primární prevence. Dle názoru autora práce se tento cíl podařilo naplnit. Obecně lze konstatovat, že žáci hodnotili online programy primární prevence velmi pozitivně. Toto tvrzení dokládá např. graf č.3 (viz. Výzkumná otázka č.1), který ukazuje, že více než dvě třetiny žáků zhodnotili program nejlepším možným hodnocením. Dále také přímo komentáře žáků, kteří například často zmiňují, že se v rámci online programů dozvěděli něco nového či zajímavého, že je zaujalo téma programů a bylo pro ně poučné. Žáci dále vyzdvihují zábavnou formu programu. V neposlední řadě se v odpovědích často objevilo ocenění ze strany žáků za možnost diskutovat o jednotlivých tématech s lektory. Z komentářů lze tedy hodnotit, že někteří žáci vnímali online programy primární prevence jako zajímavé, přínosné, zábavné, poučné atd. Co se týká tématu, lze říci, že žákům přišlo zajímavé, dokázali o něm diskutovat a viz. výzkumná otázka č.4, žáci si z programů zapamatovali některé informace.

Jedním z dílčích cílů práce bylo popsat, jak žáci hodnotí přístup lektorů a srozumitelnost podání tématu. Tento cíl považuje autor za naplněný. Co se týká srozumitelnosti výkladu, lze se odkázat na graf č.4, který ukazuje, že 611 žáků (93,9%) čili většina zvolila možnost *vyjadřovali se srozumitelně*. Z toho lze usuzovat, že žákům přišel výklad srozumitelný. Odpovědi žáků týkající se samotného přístupu lektorů se nejvíce objevují v rámci výzkumné otázky č.2, kdy se na otázku „*Co vás na programu nejvíce zaujalo?*“ objevovali právě nejčastěji odpovědi týkající se přístupu lektorů. Žáci v odpovědích nejčastěji oceňovali přátelský přístup lektorů. Dále také popisovali, že byla ze strany lektorů velmi dobrá komunikace a způsob, kterým žákům sdělovali informace. V mnoha odpovědích také žáci oceňovali, že si mohli s lektory popovídat a dostali prostor k diskuzi. Tuto skutečnost vnímá autor jako velmi přínosnou. Dokazuje, že žáci mají chuť diskutovat o tématech, která jsou jim blízká nebo se jich dotýkají a zároveň mají zájem se v těchto oblastech vzdělávat a získávat o nich nové informace. V rámci této skutečnosti se autor zamýšlí nad tím, jaké faktory a do jaké míry ovlivňovaly žáky k tomu, aby se aktivně zúčastnili diskuze a v rámci zpětné vazby ji pozitivně hodnotili. Zda se jedná o přístup lektorů, zvolená témata či pandemickou situaci a s ní spojenou distanční výuku, v rámci níž žáci zažívali sociální distanci. Těmto otázkám by bylo možné se dále věnovat v rámci výzkumného šetření, které by se zaměřovalo např. na vliv pandemie COVID-19 na potřeby žáků v oblasti primární prevence.

Dalším dílčím cílem bylo zjistit, jak žáci hodnotí online formu programu. Tuto skutečnost demonstruje graf č.5, který ukazuje, že 614 žáků (94,3 %) se vyjádřilo tak, že jim online forma programu přišla zajímavá. Tento fakt dokládá i odpověď jednoho z žáků, který na otázku, *Co vás na programu zaujalo*, odpověděl „*Že je něco takového online*“. K výhodám, nevýhodám a dalším vlastnostem online formy preventivních programů se autor práce vyjádří ještě dále v diskuzi.

Posledním dílčím cílem diplomové práce bylo prozkoumat potřeby žáků na základě uskutečněných programů. I tento cíl se podařilo naplnit, a to tím způsobem, že autor pokládal žákům v rámci dotazníku otázku, *Co ti na programu chybělo, co bys ještě v rámci programu potřeboval/a slyšet?* Co se týká technického zajištění a délky programů, někteří žáci zmiňovali, že by ocenili delší program, a to většinou z toho důvodu, že by se stihlo probrat více látky, zaměřit se na téma více do hloubky či více času na diskuzi. Co se technické stránky týče, někteří žáci měli v rámci programu problémy

s internetem/připojením, zmiňovali tedy, že by potřebovali lepší internetové připojení či absenci technických problémů. Mnoho žáků odpovídalo na otázku *nic* nebo *vše bylo v pořádku*. Dále žáci často zmiňovali otázky související s oblastí sociálních sítí a bezpečí na internetu. Někteří žáci zmiňovali, že by rádi kontakt či doporučení, kam se v případě problému mohou obrátit. Dále se objevilo také několik komentářů, kritizujících otázky lektorů, kdy někteří žáci přímo psali, že lektori pokládali hloupé otázky či že by ocenili informace odpovídající jejich věku. Obecně lze říci, že žáci uvedli mnoho zajímavých podmětů, které lze zvážit při zkvalitnění dalších online preventivních programů a ke kterým bude autor přihlížet v rámci metodických doporučení.

V této části diskuze se autor zaměřuje na výhody a nevýhody online formy programů primární prevence a dále jak lze výstupy z výzkumného šetření uplatnit v praxi a čím je lze považovat za přínosné.

Za největší výhodu online formy programů považuje autor „neomezenou“ dostupnost pro všechny školy v ČR. P-centrum Olomouc se totiž zaměřuje pouze na školy v Olomouckém kraji. Nicméně když se jedná o programy online, mohou se připojit školy z celé republiky. Uvozovky u slova *neomezenou* doplnil autor z toho důvodu, že omezením pro školy může být právě například nedostatečné technické zázemí, či slabé internetové připojení. Další nevýhodou je totální absence fyzického kontaktu, kterou online prostředí přináší. Co se týká diskuzních programů zaměřených např. na již zmíněné sociální sítě či drogy a závislost na nich, lze tento problém pominout. Nicméně pokud by se mělo jednat o program, který by byl zaměřený na vztahy ve třídě či na zlepšení třídního klimatu, názorem autora je, že takové programy online uskutečnit nelze. A tím se již dostáváme k tomu, jak lze uplatnit výstupy této práce. Díky pozitivní zpětné vazbě ze strany žáků, kladnému hodnocení lektorů, potvrzením toho, že si žáci zapamatovali některé informace z programu a kladně hodnotí online formu programů, došel autor k názoru, že programy primární prevence lze uskutečnit i v online prostředí. Ovšem musí se jednat o diskuzní programy zaměřené na pro žáky zajímavá témata (např. sociální sítě, závislost na počítači, závislost na drogách, gaming atd.). Díky tomu mohou jednotlivá centra primární prevence rozšířit své pole působnosti i mimo svůj kraj a otevřít tak svoji nabídku školám, které by na ni za normálních okolností (např. z důvodu velké vzdálenosti) nedosáhly. Přestože distanční výuka nemůže plnohodnotně nahradit výuku prezenční, přinesla i některá pozitiva. V tomto případě i další možnost rozšíření oblasti působnosti primární prevence.

5.1 Metodická doporučení

V této podkapitole se nachází metodická doporučení, která autor vytvořil na základě poznatků vycházejících z výzkumného šetření a také na základě vlastních zkušeností s online programy primární prevence.

Časová dotace

Pro první stupeň 90 minut dlouhý program, kdy by struktura vypadala následovně: 15 minut úvod, 60 minut aktivity a diskuze zaměřené na téma programu, 15 minut reflexe a ukončení programu.

Pro druhý stupeň základní školy a současně střední školy a učiliště 120 minut dlouhý program, kdy by struktura vypadala následovně: 15 minut úvod, 90 minut aktivity a diskuze zaměřená na téma programu, 15 minut reflexe a ukončení programu.

Součástí programu může být dle potřeby 10 minut dlouhá přestávka, která by se měla nacházet přibližně v polovině programu.

V rámci tohoto doporučení vycházel autor z výsledků výzkumného šetření, kdy vyšlo najevo, že někteří žáci by ocenili větší časovou dotaci, než 90 minut. Z toho důvodu rozdělil autor žáky do dvou skupin na první stupeň, kde ponechal časovou dotaci 90 minut a druhý stupeň a střední školy, kde autor navýšil časovou dotaci na 120 minut. Především v rámci delšího programu by autor doporučil přestávku, ve které se žáci mohou protáhnout, dojít se napít či na WC.

Téma

Sociální sítě a bezpečný pohyb na internetu (se zaměřením na hesla, bezpečný pohyb na internetu a sociálních sítích, zabezpečení osobních účtů) pro mladší žáky (první stupeň). Sociální sítě a bezpečný pohyb na internetu (se zaměřením na témata jako sexting, kyberšikana, kybergrooming) pro starší žáky (5. třída, 6. třída, 7. třída). Návykové látky a závislost na nich (8. třída, 9. třída, střední školy a učiliště). Gaming/gambling a závislost na PC (8. třída, 9. třída, střední školy a učiliště).

V rámci tohoto doporučení vychází autor z poznatků získaných v rámci výzkumného šetření a také z metodického pokynu MŠMT.

Přístup lektorů

Lektor by měl zvolit přátelský přístup, být otevřený diskuzi, aktivně žákům naslouchat a snažit se reagovat na jejich dotazy či potřeby, především u starších žáků volit rovný přístup a neshazovat jejich názory. Úkolem lektora je vytvořit přátelské a bezpečné prostředí, ve kterém se žáci nebojí vyslovit a sdílet vlastní názor a diskutovat s ostatními spolužáky.

V rámci tohoto doporučení vychází autor z poznatků získaných v rámci výzkumného šetření, kdy žáci velmi pozitivně hodnotili přístup lektorů, a to především jejich přátelský přístup a že s nimi lektori diskutovali a naslouchali jim.

Technické zajištění

Dle dosavadních zkušeností lze pro online setkání doporučit platformy Microsoft Teams, Google Meets či Zoom. V rámci zvolení platformy je důležité, aby škola či subjekt, který má zájem o online program primární prevence, měl přístup k dané platformě. Dále je také nutné kvalitní internetové připojení a PC s interní či externí kamerou a mikrofonem.

V rámci tohoto doporučení vychází autor především z vlastní zkušenosti s vedením online programů primární prevence. Dále také z poznatků získaných výzkumným šetřením, kdy někteří žáci např. uváděli, že celkovým dojem z programu jim zhoršilo špatné připojení.

Forma online programů

Forma online programů primární prevence je především diskuzní. Přestože lze v online prostředí s žáky dělat jednoduché hry a aktivity, diskuze je hlavním bodem

programu. V rámci tohoto formátu se osvědčilo žákům dopředu poslat dotazník (např. Google Forms), do kterého mohli napsat otázky, které je v rámci dané oblasti zajímaly. Lektori se mohli na jednotlivém otázky dopředu připravit a v rámci programu o nich s žáky diskutovali. Tímto způsobem se tak probírají témata a oblasti, které žáky zajímají a může se předejít tomu, že se mluví o něčem, co už žáci ví nebo co již slyšeli.

V rámci tohoto doporučení vychází autor opět především z praxe a vlastních zkušeností.

Evaluace programů

Evaluace je důležitým prvkem pro zkvalitňování služeb. Co se týká evaluace online programů, lze doporučit např. jednoduchý online dotazník (např. Google Forms), který žáci vyplní na konci programu. Zpětná vazba žáků je velmi důležitá, je proto možné se jich např. ptát na to, co jim na programu chybělo či co by na programu změnili, aby pro ně byl přínosnější.

V rámci tohoto doporučení vychází autor z vlastních zkušeností a také z výzkumného šetření, jehož součástí byla analýza odpovědí z evaluačních dotazníků.

ZÁVĚR

Online primární prevence je nový fenomén, kterým se donedávna nikdo nezabýval. Z jednoduchého důvodu, nebylo to třeba. Až s příchodem pandemie COVID 19 a s ní spojenou distanční výukou přišla potřeba přenést primární prevenci do online prostředí. Autor se na tuto problematiku snažil pohlížet především z pohledu žáků.

Autorem stanovené cíle a výzkumné otázky byly naplněny a v rámci výzkumného šetření došel k závěrům, že žáci vnímali online programy primární prevence velmi pozitivně. Současně také velmi oceňovali přístup lektorů, který popisovali jako přátelský a sympatický. Dále pak oceňovali možnost diskuse a to, že jim lektori naslouchali. Z výzkumného šetření vyšlo najevo, že si žáci z online programů zapamatovali některé informace a že probíraná témata je zaujala. Dále také, že byli spokojeni s online formou programů. V neposlední řadě vyšlo najevo, že žáci mají další potřeby spojené s proběhlými programy a s probíranými tématy. Tyto potřeby se autor snažil zohlednit v metodických doporučeních pro další online programy primární prevence. Na základě těchto poznatků vzešlých z výzkumného šetření dochází autor k názoru, že online programy primární prevence nemusejí být pouhou „náhražkou“ v době distanční výuky, ale mohou být plnohodnotným programem primární prevence, založeným především na předání informací a diskuzi s žáky.

Zodpovězením vytyčených výzkumných otázek, vyvstávaly autorovi další otázky, které by stály za to podrobit výzkumnému šetření. Autorovi se nabízí možnost prozkoumat např. vliv pandemické situace na potřeby žáků v rámci primární prevence. Dále by se autor mohl zaměřit na danou problematiku nejen z pohledu žáků, ale také z pohledu školských pracovníků, především učitelů a metodiků prevence, či lektorů primární prevence a zkoumat, jak moc byla online primární prevence efektivní a jaký měla dopad na výše zmíněné subjekty.

Autor se domnívá, že tato diplomová práce je přínosem především v tom smyslu, že se zabývá zatím nepopsanou problematikou. Autor také vnímá jako přínosné to, že práce poukazuje na fakt, že lze přenést primární prevenci do online prostředí. V neposlední řadě byla práce přínosem i pro samotného autora, jelikož si mohl odpovědět na otázky spojené s danou problematikou.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. BÁRTÍK, Pavel. In: MIOVSKÝ, Michal, et al. *Primární prevence rizikového chování ve školství: [monografie]*. Praha: Sdružení SCAN, c2010. Metodika (Úřad vlády České republiky). ISBN 978-80-87258-47-7.

2. CIKLOVÁ, Kateřina. *Rizikové chování ve škole s vazbou na legislativní úpravu: rádce školního metodika prevence*. 2. vydání. Ostrava: EconomPress, 2016. ISBN 978-80-905065-9-6.

3. ČECH, T. Prevence. In: MIOVSKÝ, M. et al. (2012) *Výkladový slovník základních pojmů školské prevence rizikového chování*. Klinika adiktologie, 1. LF UK v Praze a VFN v Praze ve vydavatelství TOGGA.

4. ČERNÝ, M. (2010). Základní úrovně provádění primární prevence. In: M. MIOVSKÝ, L.SKÁCELOVÁ, J. ZAPLETALOVÁ a P. NOVÁK (Eds.). *Primární prevence rizikového chování ve školství* (42-43). Tišnov: Sdružení SCAN.

5. GALLA, M., AERSTEN, P., DAATLAND, Ch., DESWERT, J., FENK, R., FISCHER, U. (2005). *Jak ve škole vytvořit zdravější prostředí. Příručka o efektivní školní drogové prevenci*. Praha: Úřad vlády ČR.

6. GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-85931-79-6.

7. HARTL, P., a HARTLOVÁ, H. (2015). *Psychologický slovník* (3. aktualizované vydání). Praha: Portál

8. HEJDA, J., a DUBEN, R. (2002). *Veřejně prospěšné organizace a jejich postavení v systému prevence a ochrany proti drogovým závislostem*. Praha: Vltavín. ISBN 80-86587-02-9.

9. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.

10. JESSOR, R., DONOVAN, J. E., a COSTA, F. M. (1994). *Beyond adolescence: Problem behaviour and young adult development*. Cambridge University Press
11. KLOEP, M., GÜNEY, N., COK, F., a SIMSEK, Ö. F. (2009). *Motives for risk-taking in adolescence: A cross-cultural study*. *Journal of adolescence*, 32(1), 135-151.
12. KOLÁŘOVÁ, S. (2010). Úloha nestátních neziskových organizací v primární prevenci. In: M. MIOVSKÝ, L.SKÁCELOVÁ, J. ZAPLETALOVÁ a P. NOVÁK (Eds.). *Primární prevence rizikového chování ve školství* (98-100). Tišnov: Sdružení SCAN.
13. KONDÁŠ In: KUBÁTOVÁ, Dagmar, et al. (1998). *Primární prevence sociálně patologických jevů v pedagogické praxi*. Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně. ISBN 80-7044-203-4.
14. MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1362-4.
15. MIOVSKÝ, M. Historie a současné pojetí školské primární prevence rizikového chování v České republice. In: MIOVSKÝ, M. et al. (2015). *Prevence rizikového chování ve školství*. Praha: Klinika adiktologie, 1. LF UK a VFN v Praze v Nakladatelství Lidové noviny
16. MIOVSKÝ, M. ZAPLETALOVÁ, J. (2010). Cílové skupiny primárně preventivních programů. In: M. MIOVSKÝ, L.SKÁCELOVÁ, J. ZAPLETALOVÁ a P. NOVÁK (Eds.). *Primární prevence rizikového chování ve školství* (52-56). Tišnov: Sdružení SCAN.
17. MIOVSKÝ, M. Minimální preventivní program školy. In: MIOVSKÝ, M. et al. (2012) *Výkladový slovník základních pojmů školské prevence rizikového chování*. Klinika adiktologie, 1. LF UK v Praze a VFN v Praze ve vydavatelství TOGGA.
18. MŠMT (2012) *Standardy odborné způsobilosti poskytovatelů programů primární prevence užívání návykových látek*. Praha: MŠMT
19. MŠMT (2010). Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních (Dokument MŠMT č.j.: 21291/2010- 28), Praha. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

20. NEŠPOR, K., CSÉMY, L. a PERNICOVÁ, H. (1999). *Zásady efektivní primární prevence*. Praha: Sportporpag
21. PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., a MAREŠ, J. (2003). *Pedagogický slovník*. Praha: Portál.
22. SKUTIL, Martin. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-778-7.
23. SMÉKALOVÁ, Eleonora a Marek KOLAŘÍK. Studijní texty pro metodiky prevence sociálně patologických jevů: příručka o efektivní školní drogové prevenci. Olomouc: V nakl. Albert vydala katedra psychologie, Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, 2007. Metodika (Úřad vlády České republiky). ISBN 978-80-7326-118-4.
24. SMUTNÝ, Milan. Primární prevence na základních školách: diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta pedagogická, Katedra sociální pedagogiky, 2017. 106 l., 32 l. příl. Vedoucí diplomové práce MgA. Lenka Remsová, Ph.D.
25. ŠIRŮČKOVÁ, M. Rizikové chování. In: MIOVSKÝ, M. et al. (2012) *Výkladový slovník základních pojmů školské prevence rizikového chování*. Klinika adiktologie, 1. LF UK v Praze a VFN v Praze ve vydavatelství TOGGA.
26. ZAPLETALOVÁ, J. (2010). Školní poradenské pracoviště. In: M. MIOVSKÝ, L.SKÁCELOVÁ, J. ZAPLETALOVÁ a P. NOVÁK (Eds.). *Primární prevence rizikového chování ve školství* (78-88). Tišnov: Sdružení SCAN.
27. ZAPLETALOVÁ, J. Školní poradenské pracoviště. In: MIOVSKÝ, M. et al. (2012) *Výkladový slovník základních pojmů školské prevence rizikového chování*. Klinika adiktologie, 1. LF UK v Praze a VFN v Praze ve vydavatelství TOGGA.

Právní předpisy

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, školský zákon. (2004). Praha.

72/2005 Sb. VYHLÁŠKA ze dne 9. února 2005 o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. Praha: MŠMT.

Internetové zdroje

PAVLAS MARTANOVÁ, V. (2014). *O primární prevence rizikového chování*. NUV. [online]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/co-je-skolska-primarni-prevencerizikoveho-chovani>

BASLEROVÁ, Pavlína. *Katalog podpůrných opatření: Školní psycholog* [online]. In: . 2004 [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <http://katalogpo.upol.cz/obecna-cast/personalni-podminky/12-2-4-skolni-psycholog/>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ

CPP	Centrum primární prevence
MPP	Minimální preventivní plán
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
ŠPZ	Školské poradenské zařízení
RVKPP	Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 Na jaké pozici pracujete	28
Graf č. 2 Do jaké třídy chodíš	33
Graf č. 3 Jak žáci hodnotí program	38
Graf č. 4 Hodnocení lektorů	46
Graf č. 5 Hodnocení online formy.....	52

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 Seznam ZŠ	32
Tabulka č. 2 Zastoupení žáků	33
Tabulka č. 3 Hodnocení žáků	38
Tabulka č. 4 Hodnocení lektorů	46
Tabulka č. 5 Hodnocení online formy	53

ANOTACE

Jméno a Příjmení:	Ondřej Filipi
Katedra:	Ústav speciálněpedagogických studií
Vedoucí práce:	Mgr. Martin Dominik Polínek, Ph.D.
Rok obhajoby:	2022

Název práce:	Online primární prevence z pohledu žáků
Název v angličtině:	Online primary prevention from the perspective of students
Anotace práce:	Práce se zabývá online primární prevencí z pohledu žáků. Práce obsahuje teoretickou část, kde je popsána primární prevence rizikového chování a školská prevence rizikového chování. V praktické části se autor zabývá analýzou dat a interpretováním závěrů práce.
Klíčová slova:	Prevence, primární prevence, online programy primární prevence, žáci.
Anotace v angličtině:	Thesis deals with online primary prevention from the perspective of students. The thesis contains a theoretical part, which describes the primary prevention of risky behavior and school prevention of risky behavior. In the practical part, the author deals with data analysis and interpretation of the conclusions of the thesis.
Klíčová slova v angličtině:	Prevention, primary prevention, online primary prevention programs, pupils.
Rozsah práce:	71 stran
Jazyk práce:	CZ